

NÄKÖKULMA

1 / 2015

Onko uskonpuhdistuksen aika ohi ?

Yksin Kristuksen ansiosta
Yksin uskosta
Yksin armosta

PÄÄKIRJOITUS

Onko uskonpuhdistuksen aika ohi? Etusivun kysymys johtuu kehityksestä, joka kasvavasti on saanut sijaa protestanttisessa liikkeessä, etenkin karismaattisen liikkeen kasvun myötä. Jo vuosien ajan monet karismaattiset ja uusevangeliset johtajat ovat puheissaan ja teoissaan, joko suoraan tai epäsuorasti, antaneet kannatustaan katoliselle uskonkäsitykselle. Monia varsinkin paavia ja paavin asemaa ylistäviä lausumia on annettu protestanttiseen liikkeeseen kuuluvien kautta. Paavin ympärille onkin erityisesti parin viimeisen vuosikymmenen aikana muodostunut merkittävä henkilökultti. Nykyinen paavi Franciscus on vienyt kehitystä edelleen eteenpäin.

Rooman kirkolla on maailmanlaajuisesti n. 1,2 miljardia jäsentä. Sen vaikutusvalta maailmassa on suuri. Uskon- ja uskonnonvapaus ovat tärkeitä perusarvoja. Katolilaisuudessa on asioita, joista voi olla samaa mieltä. Ihmisinä kaikki ovat yhtä arvokkaita tässä maailmassa huolimatta uskonkäsityksen eroista. Protestanttisen ja katolisen uskon perusteissa vallitsee kuitenkin ylittämätön ristiriita. Ihmettelemme sitä suurta muutosta, jonka kynsissä protestanttinen uskonliike on jo hyvän aikaa ollut. Monista skandaaleista huolimatta katolisen kirkon ei ole tarvinnut muuttaa omia dogmejaan voittaakseen puolelleen monia protestanttisia julistajia. Kaikki julistajat eivät siis arvosta tai ymmärrä uskonpuhdistuksen merkitystä. Sama koskee kokonaisia uskonliikkeitä, erityisesti karismaattista liikettä, joka on ollut katolilaisuudelle ”troijan hevonen” protestanttien kesellä.

Uskonpuhdistus on yksi keskeinen merkkipaalu kristinuskon historiassa. Tuon ajan henkilöistä meillä tunnetuin on Martti Luther mutta hän ei suinkaan ollut ainoa eikä ensimmäinen katolista kirkkoa arvosteleva. Tuo aika oli kovaa taistelua raamatullisen uskonkäsityksen puolesta. Se ei ollut ”fiilistelyä”, mahtavia kokouksia, eikä pyrkimistä johonkin ihmeelliseen Jumalan ”läsnäolon” kirkkauteen” tunteissa.

Uskonpuhdistajat näkivät ja kokivat tämän kirkkauden yksin Sanassa, jonka tulkinta oli pitkälti ollut roomalaiskatolisen kirkon vallassa. Katolisen kirkon vastustuksen ja vainon lisäksi uskonpuhdistajat joutuivat taistelemaan myös esiin nousevia äärisuuntia vastaan.

Maailmassa riittää tuskaa ja hätää. Paavi ja katolinen kirkkolaitos ei taida olla se vastaus, joka se sanoo olevansa. Uskonpuhdistus muistutti ja muistuttaa edelleen Raamatun perustotuudesta: Jumala itse Kristuksessa sovitti kaikki synnit ja jokainen on vapaa suoraan yhteyteen Hänen kanssaan Kristuksen sovitus työn tähden. Siihen väliin ei mahdu paavi eikä mikään kirkkolaitos, ei aneet eikä pyhiinvaellukset, ei Kristuksen tähden, yksin uskosta ja yksin armosta – tähän sisältyy aito, todellinen ja ainoa Jumalan kirkkaus, joka valaisee sisimpämme, kun vastaanotamme syntien anteeksisaamisen.

Lehtemme haluaa osaltaan rohkaista sinua astumaan sisälle Jumalan armoon, tai jos jo olet sinne astunut niin käymään eteenpäin syventämään käsitystäsi ihmeellisestä armosta. Jotkut pelkäävät armosta puhumisen johtavat ”halvan armon” julistamiseen, armon rinnalla pitää puhua myös teoista ja tarkata, jopa vaatia niitä. Tässä ajattelussa mennään usein huomaamatta katolisen kirkon ajatteluun eikä ymmärretä, että armo on kokonaan ihmisen teoista riippumaton Jumalan kädenojennus meille, täysin turmeltuneille syntisille.

Kristityn hyvät teot ja toiminta ovat sitten seurausta tämän ihmeellisen armon kasvattavasta vaikutuksesta. Selvää on, että nykykristillisyydessä on paljon toimintaa, jonka kautta vakuutetaan itselle, pyritään näyttämään muille tai jopa Jumalalle ”oman uskon” aitoutta. Uskonpuhdistus ei ole ohi eikä koskaan tule olemaan, sillä sen raamatulliset periaatteet ovat aina olleet ja tulevat olemaan aidon ja turvallisen uskon kulmakiviä. •

Juhani Aitomaa

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Pääkirjoitus**
- 4 Usko yksin vai usko ja teot?**
Ovatko Paavalin ja Jaakobin kirjeet ristiriidassa käsitellessään uskoa ja tekoja?
- 6 Maailman suurin humbuuki...**
Kansalliskirjailijamme Juhani Aho kävi tutustumassa paavin Roomaan.
- 8 Katsaus uskonpuhdistukseen**
Uskonpuhdistuksen ”verkostoa”, henkilöitä ja tapahtumia.
- 12 Väärät asiakirjat**
Isidorian ja Konstantinuksen asiakirjat ovat tunnettuja väärennöksiä puolustamaan Rooman kirkon ja paavin valta-asemaa.
- 13 Opin eroja**
Katolisen uskontonäkemyksen ja Raamatun välillä on sovittamattomia eroja.
- 18 Jesuiitat**
Jesuiittojen sääntökunta on katolisen kirkon merkittävin järjestö ja katolisen uskonnon sekä paavin puolustaja.
- 19 Trenton kirkonkiroukset**
Trenton kirkolliskokous oli vastatoimi protestanttiselle liikkeelle. Kokouksessa kirkonkiroukset olivat merkittävässä osassa.
- 21 Paavi, Peres ja palestiinalaiset**
Paavi, Palestiinan valtio, juutalainen Peres ja maailman uskontojen YK.
- 24 Pius II:n salaiset muistelmat**
Paavi Pius II kirjoitti kokemuksensa muistiin.
- 26 Paavi ja Paavali**
Katolisen kirkon ja paavin nöyryys vs. Raamattu ja Paavali.
- 27 Jumalan Äiti vai äitijumala?**
Neitsyt Marian palvonnalla ei ole raamatullisia perusteita.
- 28 Karismaattinen liike, Rooman kirkon Troijan hevonen?**
Hyvin pian karismaattinen liike unohti Pyhän Hengen olevan ennen muuta Totuuden Henki.
- 31 Katolilaisuuden houkutus**
Monet tunnetut protestanttiseen liikkeeseen lukeutuvat julistajat ovat unohtaneet uskonpuhdistuksen perinnön.

NÄKÖKULMA vsk 1 ISSN 2342-7949

Julkaisija: Kustannus Näkökulma julkaisut
P.osoite: Näkökulma, PL 571, 33101 Tampere
s.posti nakokulma@nakokulma.info

Päätoimittaja: Juhani Aitomaa
(myös tekstit, jos kirjoittajaa ei erikseen mainittu)

Toimitusneuvosto: Per-Olof Malk, Olavi Peltola, Paavo Suihkonen, Ceta Lehtniemi, Jouko Nieminen, Pauli Koskinen, Paavo Lievonon.

Julkaisu on itsenäinen osa Suomen Evankeliumikoulun (Evankeliumin opintoyhdistys ry, PL 17, 05831 Hyvinkää. S.posti evank@evank.org) yhteistyöverkostoa.

Lehti ilmestyy pdf -muodossa ja maksetaan verkkokauppaan. Tilaushinta on 2,50 eur / numero.

Tilausohjeet ja kauppa ks. www.nakokulma.info

Paperikopioita voi tilata verkkokaupasta hintaan 3,50 eur +postim. Paperikopion toimittaa Suomen evankeliumikoulu.

Usko yksin vai usko ja teot?

Tämä on kaiken kristillisen elämän ja teologian peruskysymys. Erimielisyys tästä totuudesta erotti protestantit katolisesta kirkosta. Onko pelastukseni tae ainoastaan usko Jeesuksen sovitustyöhön syntisyyteni edestä, vai pitääkö minun tämän uskon lisäksi tehdä joitakin Jumalaa miellyttäviä tekoja pelastukseni takaamiseksi? Kun luemme Raamattua, saatamme hämmentyä sellaisten kohtien, kuin esim. Room.3:28 "Niin päätämme siis, että ihminen vanhurskautetaan uskon kautta, ilman lain tekoja" ja Gal.3:24: "Niinmuodoin on laista tullut meille kasvattaja Kristukseen, että me uskosta vanhurskaiksi tulisimme" ristiriitaa Jaakobin kirjeen 2:24: "Te näette, että ihminen tulee vanhurskaaksi teoista eikä ainoastaan uskosta" ja 2:14 "Mitä hyötyä, veljeni, siitä on, jos joku sanoo itsellään olevan uskon, mutta hänellä ei ole tekoja? Ei kaikeksi usko voi häntä pelastaa?" - kanssa. Mm. Jaakobin kirjeen jakeet ovat tärkeitä roomalaiskatoliselle teologialle, joka perustuu uskoon ja tekoihin.

Ristiriita on kuitenkin vain näennäinen. Siksi onkin hämmästyttävää, että katolisen kirkon epäilemättä paljon ajattelevat ja vaivaa nähneet teologit ovat vuosisatojen ajan takertuneet tiettyihin raamatunjakeisiin yhdistämättä niitä Sanan kokonaisilmoitukseen. Raamattua voidaan tulkita ja ymmärtää oikein ainoastaan Kristuksesta käsin, tarkoittaen, että aina on pidettävä mielessä keskeinen ilmoitus Jumalan valmistamasta pelastuksesta yksin Kristuksen kautta. Jaakob ei kirjoita Paavalia vastaan, eikä tässä esitä itse pelastuksen vaativan tekoja uskon lisäksi. Jaakobin painotus on uskoontulon jälkeisessä elämässä, jonka tulisi tuottaa hengen hedelmää (esim. Gal. 5 luku). Sekä Jaakob, että Paavali galatalaiskirjeessään puhuvat aivan samoin sanoin lähimmäisenrakkaudesta (Gal.5:14, Jaak.2:8), joka on hengen hedelmän tuotosta.

Hengen hedelmän puuttuminen on se, johon Jaakob viittaa sanoessaan 2:26: "...usko ilman tekoja on kuollut".

Raamattu puhuu tästä "hengen hedelmästä", jonka Jumalan armo uskovassa saa aikaan. Armo kasvattaa hyviin tekoihin (Tiit.2:11-12). Näin hyvät teot eivät ole ihmisen ansiota, joilla hän voisi miellyttää Jumalaa ja jotenkin teoillaan varmistaa pelastustaan, jonka tae on yksin Kristus. Kun uskovan Pyhän Hengen avaama ymmärrys lisääntyvästi alkaa käsittää häntä kohdanneen armon suuruuden, se synnyttää aitoa

Luther Wormsin valtiopäivillä 1521, Anton von Werner 1877

pyrkimystä hyviin tekoihin. Koska pyrkimys siis on Jumalan vaikutusta meissä, se ei ole omaa ansiotamme, eikä näin lisää mitään pelastukseemme. Niiden merkitys meille on, että aidot, Hänen vaikutuksestaan syntyneet hyvät teot antavat tekijälleen hyvän omantunnon ja hyvän mielen.

Paavali tekee tästä yhteenvedon Ef.2:8-10: "Sillä armosta te olette pelastetut uskon kautta, ette itsenne kautta - se on Jumalan lahja - ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaisi. Sillä me olemme hänen tekonsa, luodut Kristuksessa Jeesuksessa hyviä töitä varten, jotka Jumala on edeltäpäin

valmistanut, että me niissä vaeltaisimme.” Jaakob viittaa aivan samaan 1:17: ”Jokainen hyvä anti ja jokainen täydellinen lahja tulee ylhäältä, valkeuksien Isältä, jonka tykönä ei ole muutosta, ei vaihteen varjoa.”

Paavali, kuten koko Raamattu, korostaa pelastusta yksin uskon kautta. Jaakob ei ole tätä vastaan mutta hänen näkökulmansa on, kuinka aito usko tuottaa hyviä tekoja. Taakka, jota maailman katolilaiset kantavat harteillaan ja joka vaatii monenlaisia ihmislähtöisiä uskonnollisia toimia pelastuksen varmistamiseksi, ei ole Raamatun opetus. Lehtemme seuraavista artikkeleista käy selville, että katolinen kirkko ei ole muuttanut vuosisataisia käsityksiään pelastuksesta. Muutosta uskonpuhdistuksen periaatteisiin on sen sijaan tapahtunut protestanttisessa liikkeessä. Katolinen kirkko lisää helmassaan oleville edelleen ”läksyn läksyn päälle, käskyn käskyn päälle” (Jes.28:10), juuri kuten se aina on tehnyt. Niiden tarkoitus onkin sitoa ihminen kirkon jäseneksi, onhan katolisen kirkon virallinen opetus edelleen, että pelastus on saatavissa vain sen kautta.

Katolisen kirkon katekismus ”Kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta”, 846: ”Miten tämä kirkkoisien usein toistama lause tulisi käsittää? Myönteisesti muotoiltuna se tarkoittaa, että *pelastus tulee* kokonaan Kristukselta, Päältä, *kirkon kautta*, joka on hänen ruumiinsa: 'Nojautuen pyhään Raamattuun ja traditioon konsiili opettaa, että *tämä pyhiinvaeltava kirkko on välttämätön autuuteen*. Yksin Kristus näet on Välttämätön ja pelastuksen tie, ja hän tulee meille läsnäolevaksi ruumiissaan, joka on kirkko. Hän itse on selvin sanoin korostanut uskon ja kasteen välttämättömyyttä, ja samalla vahvistanut *välttämättömäksi kirkon*, johon ihmiset kasteen kautta astuvat sisälle ikään kuin ovesta. Tästä syystä *eivät sellaiset ihmiset voi pelastua*, jotka huolimatta siitä että tietävät Jumalan perustaneen Jeesuksen Kristuksen kautta *katolisen kirkon autuuteen välttämättömäksi*, eivät kuitenkaan tahdo siihen liittyä tai siinä pysyä'.” (Kursiivi, toim.).

Katoliselle kirkolle Kristus ei ole ensijainen ovi Jumalan yhteyteen. Se on aina katsonut olevansa korkein hengellinen auktoriteetti maan päällä,

pitäen alempinaan niitäkin kirkkokuntia ja uskonliikkeitä, jotka eivät kuulu sen suoraan hallintavaltaan, katekismus 838: ”Kirkko tietää, että sillä on monia siteitä niihin, jotka ovat kastettuja ja kantavat kristityn kunnianimeä, mutta eivät tunnusta *täydellistä* uskoa tai eivät ole säilyttäneet elämän ja sakramenttien yhteyttä siihen *Pietarin seuraajan alaisuudessa*.” ”Ne, jotka uskovat Kristukseen ja ovat saaneet pätevän kasteen, ovat näet tietyllä tavalla yhteydessä katoliseen kirkkoon, vaikkakaan tämä yhteys ei ole täydellistä.”

Monet katolilaiset teologit pyrkivät hämärtämään katolisen opin perusteita tavalliselle etsijälle. Esim. katolinen sivusto netissä, Catholic Answers, painottaa, että, ”katolilaiset uskovat pelastukseen yksin armosta”. Pian sen jälkeen esitetään, että ”...Raamattu ei missään käytä ilmaisuja 'vanhurskauttaminen yksin uskon kautta' tai 'pelastus yksin uskon kautta'. Ensimmäinen oli suoraan Lutherin keksintö, toinen hänen siitä johtuva oma päätelmänsä. Luther lisäsi sanan 'yksin' saksalaiseen raamatunkäännökseen kohtaan Room.3:28 lisätäkseen uuden oppinsa arvostusta.”

Kuva elokuvasta ”Luther”, 2003, pääosassa Joseph Fiennes.

Näin yksi keskeinen uskonpuhdistaja kuvataan epäluotettavaksi. Suomalaisessakaan raamatunkäännöksessä (1938) ei ole sanaa ”yksin” mutta ilman sitäkin ”yksin uskosta” -periaate käy täysin selväksi. Tämä katolilainen tulkinta olkoon esimerkkinä siitä, kuinka itse pääasia tehdään epäselväksi. •

Maailman suurin humbuuki ...

Kansalliskirjailijamme Juhani Aho kävi Roomassa 1893. Tuolloin vietettiin paavi Leo XIII riemujuhlaa, hän oli ollut kirkon palveluksessa 50 vuotta.

Minkä mitäkin Italiasta, Juhani Aho, WSOY 1921, Project Gutenberg

...lähellä sitä on sitten kirkkorakennus, joka kätkee sisässään tämän saman kirkon ja koko maailmankin suurimman humbuugin. Siellä ovat pyhät portaat eli scala santa, jotka tarun mukaan ovat Jerusalemin temppelistä tuodut ja joita myöten polvillaan nousevalle suodaan vuosikausien, en muista monenko, synninpäästä. Niitä myöten konttasi aikoinaan Lutheruskin, mutta kääntyi päähän päästyään kivakasti ympäri päättäen tiukasti mielessään, että jos ei usko auta, niin eivät ainakaan tämmöiset teot; ja niitä myöten näin minä vielä nykyaikaistenkin syntisten pyrkivän autuuttaan kohti...

Tulen (Vatikaanin Pietarin kirkkoon) jo tuntia ennen juhlallisuuksien alkamista, mutta saan tuskin enää sijaa kirkossa. Yhdellä silmäyksellä ja yhdestä paikasta on mahdotonta saada käsitystä sen suuruudesta... Kaikkia läsnäolijoita hallitsee vain yksi ainoa intohimo: päästä niin paljon kuin mahdollista kirkon keskustassa olevan alttarin läheisyyteen, jossa paavi tulee messunsa pitämään tai edes sen sotamiesten muodostaman käytävän luo, jota myöten hän tulee tuolillaan esille kannettavaksi. Se halu on niin voimakas, että kaikki nuo pyhät sivualttarit muuttuvat astinlaudoiksi ja telineiksi, joilta kukin parhaansa mukaan koettaa saada mieleistään näköalaa... Odotus kestää ja kestää. Juhlatunteet ehtivät haihtua ja väsymys tulee yhä painavammaksi. Naisia pyörtyilee ja kannetaan ulos. Ihmiset puhelevat keskenään kuin markkinoilla...

Mutta yht'äkkiä leimahtaa muutamasta kirkon kolkasta kiihkeä riemuhuuto ja tuossa tuokiossa räiskää sama tuli kaikkialla. Erästä sivukappelista, joka on ollut punaisella veralla vaatetettuna, ilmestyy päivän sankari tuolilla kannettuna. Hänellä kuuluu olevan loistava

seurue sekä edessään että takanaan. Etäiseltä paikaltani en kuitenkaan näe muuta kuin suuren kantotuolin, jonka päällä vaakkuu kaksi mahdottoman suurta viuhkatöyhtöä. Kun saan katseeni teroitetuksi, näen kantotuolissa pienen olennon, joka verkalleen liikuttelee käsiään edes ja takaisin niinkuin siunauksia jakaakseen. Vien kiikarin silmiini ja tunnen hänet samaksi, jonka valokuvan olen nähnyt kaikissa kirjakauppain ikkunoissa näinä päivinä. Hän on vanha, rypykasvoinen äijä, silmät terävät ja pienet, käsi hieno ja lumivalkoinen. Korkeaan hiippaan ja väljään viittaan puettuna näyttää hän pikku pojalta, joka on puettu äitinsä hameeseen. Mutta ne, jotka seisovat ympärilläni, ne näkevät hänessä maailman mahtavimman ruhtinaan, ainoan oikeauskoisen kirkon päämiehen, puolijumalansa – Paavin.

Tuntuu siltä kuin etelämaisen luonteen kaikki intohimot olisivat päässeet liikkeelle. Innostus on todellakin »rajaton». Eläköön-huudot – »Viva il Papa Re!» s.o. eläköön paavi-kuningas – käsien taputukset, liehuvat liinat, sadantuhannen yhdenaikainen mielenosoitus – siinä on todellakin katsomista ja kuulemistä. Kuta keskemä kirkkoa hän etenee, sitä suuremmaksi kasvaa melu. Soittava orkesteri ylhäältä lehteriltä ei kuulu mihinkään sen rinnalla. Päättutisevat,

posket pullistuvat, silmät ovat päästä pudota noiden riemun huutajain. Enkä kadu ollenkaan, että tulin tuota näkemään. Kuinka hyvin ymmärrän nyt nuo uskonpuhdistajat, joiden uskonnollisia tunteita loukkasi tällainen ihmisen jumaloiminen. Kuinka oudolta sentään tuntuu nähdä, että tavallista ihmistä sotamiesten ja hoviherrain muodostamassa käytävässä kannetaan juhlakulussa kirkon läpi ja asetetaan alttarille, joka meikäläisten käsitysten mukaan on niin kokonaan toisia tarkoituksia varten rakennettu. Mutta heikäläisistä siinä ei tietysti voi olla mitään loukkaavaa, ovathan he joka päivä tässä samassa kirkossa tottuneet näkemään kymmenien paavien komeat hautakappelit, jotka ovat yhtä ylellisesti koristetut kuin se alttari, mikä on Vapahtajalle vihitty.

Kun kulkue on päässyt ohitseni ja vaeltanut kirkon päästä päähän, lasketaan kantotuoli maahan ja paavi nousee suurelle kirkon keskellä olevalle alttarille. Silloin lakkaa myöskin melu ja messutoimitus alkaa. En siitä kuitenkaan voi mitään nähdä, tiedän vain ohjelmasta, että paavi kaikkine kardinaaleineen ja läsnäolevine arkkipiispoineen toimittaa messunsa, rukoilee, polvistuu ja jakelee siunauksiaan toisessa päässä kirkkoa...

Mutta huolimatta siitä, että valo tulee kattoikkunoista kuin avonaisesta taivaasta, että sopusointuinen taiteellinen »väreily» väreilee ympärilläni ja hieno vahakynntiläin ja pyhänsavun tuoksu lemuaa, ei tunnelma kuitenkaan ota oikein tullakseen. Sitä häiritsee se yleisö, jota varten kaikki tämä on aiottu. Sillä niin pian kuin kulkue meni näkymättömiin, näytti sen lumous kadonneen. Siellä täällä polvistuu joku harva lukien rukousta ja sormien helminauhaansa. Kaikki muut liikkuvat, työnnäskelävät, puhelevat, haukottelevat ja näyttävät aivan välinpitämättömiltä. On kuin välinäytös teatterissa esiripun laskettua.

Pari kertaa kiinnittyy huomio ja virkistyvät mielet, kun tulee sellainen paikka messussa, että seurakunta voi siihen äänellään yhtyä. Ja kerran painuvat päät rintoja vastaan, kun ohjelmasta tiedetään, että paavi nyt siunaa kaikki syntiset ja antaa heille anteeksi. Vasta sitten, kun pitkänlainen messu on päättynyt, ja paavi uudelleen kannetaan kirkon läpi, leimahtaa taas

innostus ja puhkeaa vielä rajummin esille kuin äsken, sammuaakseen taas siihen heti, kun tuo »kaunis näky on kadonnut».

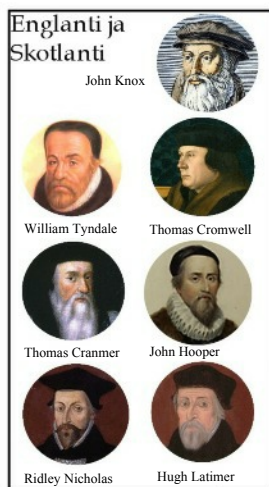

Siinä oli paavin riemujuhla syrjästä katsottuna. Jotenkin samanlaisia lienevät kaikki muutkin suuret juhlametkut Pietarin kirkossa. Ja siinä se päätapaus, jota varten niin monet merien ja maiden takalaiset olivat tänne saapuneet. Missä määrin matkan vaikeudet ovat maksetut, sen laskenee jokainen itsekseen...

Mutta saaneehan sen kuitenkin uskoa, että ne tuhannet hurskaat, jotka mukavissa rautatievaunuissa saapuvat tänne, saapuvat todellakin paavin edessä polvistuakseen ja vakuuttaen hänelle uskonnollista uskollisuuttaan. Paras todistus siitä on kai se uhraavaisuus, jota he samalla ovat kirkon hyväksi osoittaneet. Ne summat, joita paavi vapaaehtoisina lahjoina on saanut riemujuhlansa aikana vastaanottaa, nousevat näet viiteen miljoonaan. Todella kaunis kolehti! •

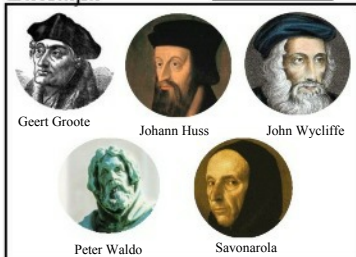
Katsaus uskonpuhdistukseen

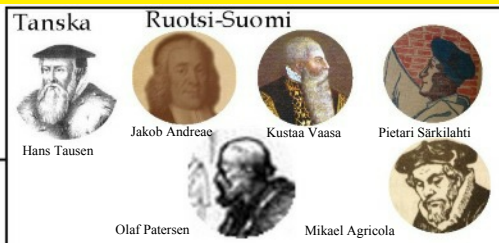
Hollanti
Erasmus
Rotterdamilainen

Edeltäjiä

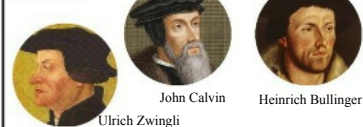
Ranska

Puola

Sveitsi

Roomat kirkot

1500 -luvun Eurooppa oli pirstaleinen, pienten ruhtinaskuntien tilkkutäkki. Saksan alueella oli muinaisen Rooman keisarikunnan jäännös, koostuen pienistä itsenäisistä ruhtinaskunnista.

”Pyhän Rooman keisarikunnan” keisariksi valittiin Kaarle V v.1519. Saksin herttua Yrjö oli myös katolisen kirkon kannattaja. Lutherin suojelijaksi ilmoittautui vaaliruhtinas (vaaliruhtinaat valitsivat keskuudestaan keisarin) Fredrik Viisas (III), joka oli ehdolla myös keisariksi.

Saksan alue ”Pyhän Rooman keisarikuntana” oli ensiarvoisen tärkeä katoliselle kirkolle, eikä se voinut suvaita uudistajien uskonnäkemyistä.

Oheessa on vain osa uskonpuhdistuksen ”verkostoa” - ja sen vastustajia.

Jo kauan ennen Lutheria katolisen kirkon piiristä nousi niitä, jotka eivät voineet yhtyä kirkkonsa uskontulkintoihin ja käytäntöön. Osa arvostelijoista oli lähinnä vastaan kirkonmiesten ja oman aikansa paavien paheellisuutta, ei niinkään kirkon opetusta. Katolinen kirkko ei voinut hyväksyä sitä arvostelevia ja heihin kohdistettiin julmia vainoja. Kirkko onkin jättänyt historiaansa veriset jäljet.

Peter Waldo oli varakas kauppias, joka myi suurimman osan varallisuudestaan v. 1176 jakaen tuoton köyhille. Pian hänen ympärilleen kerääntyi samanmielisten joukko, josta käytettiin ”hengessä köyhät” -nimitystä. Liikkeen kasvaessa paavi Lucius III erotti heidät kirkosta v. 1184. Lopulta katolinen kirkko vainosi heitä erittäin julmasti massamurhiakin suorittaen. ”Waldolaiset” säilyivät läpi vuosisatojen ja heillä on pieni kirkkokunta, jonka jäseniä elää eri puolilla maailmaa.

John Wycliffe oli 1300 -luvulla rohkea uudistaja ja ehti ennen kuolemaansa kääntää osia Raamatusta englanniksi. Wycliffe arvosteli katolista kirkkoa monissa kohdin samoista asioista, kuin Luther myöhemmin. **Geert Groote** oli Wycliffen aikalainen, Alankomaissa vaikuttanut uudistaja, joka arvosteli pappisluokan syntistä elämää. Hänen vaikutuksestaan syntyi ”Yhteisen elämän veljet” -yhteisö, joka myöhemmin liittyi luterilaiseen liikkeeseen. **Jan Huss** opetti Prahan yliopistossa ja saarnasi samassa kaupungissa. Hussin toiminta ja opetus vaikutti myöhemmin syvästi Lutheriin. Katolinen kirkko onnistui tuomitsemaan Hussin vuonna 1415 ja hänet poltettiin harhaoppisena. Savonarola oli firenzeläinen munkki, joka saarnasi lähinnä kirkkonsa korruptiota ja moraalittomuutta, ei niinkään opetusta vastaan. **Savonarola** vangittiin, häntä kidutettiin julmasti, hirtettiin ja ruumis poltettiin v. 1498.

Rooman kirkon epäsuosioon joutunut fransiskaanimunkki Johann Hilten esitti 1400 -luvulla ennustuksessaan, että v. 1516 ”muuan mies” nousee Roomaa ja munkkiutta vastaan...

Peloissaan ukkosmyrskyssä, salamaniskun osuessa lähelle, omassatunnossaan arka nuorukainen lupaa hädissään: ”Auta Pyhä Anna, tahdon ruveta munkiksi...” Munkkina Luther pyrkii syvästi kokemansa syntisyyden itesovittamiseen niin kovin, kuin se vain ihmiselle on mahdollista: ”Jos ikinä munkki on päässyt taivaaseen munkkiutensa ansiosta, olisi minunkin pitänyt sinne päästä... sillä olisin piinannut itseni hengiltä valvomisella, rukoilemisella, lukemisella ja muulla työllä.” Kaikesta omasta yrittämisestä huolimatta hän ei koskaan saa varmuutta onko kaikki hänen syntinsä sovitettu. Epävarmuus johtaa syviin sieluntuskiin. Vuoden 1510 Rooman matka ja siellä itse todettu pappisluokan kevytmielisyys ja paheellisuus ei tuo helpotusta epäilyihin. Lutherin munkkikunnan kenraalivikaari **Johann von Staupitz** haluaa auttaa Lutheria tämän tunnonvaivoissa. Hyvä suhde Staupitzin ja Lutherin välillä säilyy ja ennen kuolemaansa 1524 Staupitz kirjoittaa: ”Kiitämme sinua paljosta hyvästä. Olet johtanut meidät emakkojen ravan luota takaisin elämän niitylle, parannuksen sanoihin.”

Taistellessaan tarpeeksi oman kyvyttömyytensä kanssa Jumalan edessä alkaa evankeliumi saada muotoa Lutherin ymmärryksessä. Ihmisen on vain hyväksyttävä Jumalan tuomio tullakseen vanhurskaaksi, ”tuomio ei ole muuta kuin oman itsensä väheksymistä, tai sydäimestä kumpuavaa nöyrytymistä ja itsetuntemusta, sen tajuamista, että totisesti on syntinen ja kelvoton.” Ihmisen omat teot, oma vanhurskaus on vailla mitään arvoa Jumalan edessä. Jumala vanhurskauttaa ihmisen ulkoapäin, ihminen ei itse saa sitä aikaan vähimmässäkään määrin. Vanhurskaus on Kristuksen vanhurskautta, jonka Jumala lukee meidän hyväksemme uskon kautta Kristuksen sovitustyöhön. Raamatun suuren totuuden avautuessa Lutherille hänen jo pitkään kestäneet epäilynsä Rooman kirkon opetusta vastaan vahvistuvat.

Piispanistuimet olivat haluttuja ja niihin tulijat valittiin sekä kirkkopoliittisin, että varakkuuden mukaan. Arkkipiispan asemasta sai maksaa suuren summan rahaa. Paavi tarvitsi varoja uuden Pietarinkirkon rakentamiseen ja kun piispa

Albrecht Brandenburgilainen maksoi arkkipiispan nimestä vaadittavan summan, jonka hän lainasi pankkiirilta, virka oli hänen. Albrechtin rahasäkki oli tyhjä ja velkainen mutta paavi myönsi hänelle oikeuden myydä aneita. Näin tavallinen kansa maksoi kirkollisen eliitin ylellisen elämän. Albrechtin aneakauppiaista nousi tunnetuimmaksi muuan domikaanimunkki **Johann Tetzel**. Kun aneiden myyjä saapui kaupunkiin, hänen edellään kuljetettiin paavin vaakunalla koristeltua ristiä ja kullalla kirjaillulla samettitynyllä lepäävää paavillista asiakirjaa aneista (anebulla). Kaupungin silmäätekevät tulivat kulkuetta vastaan ja yhdessä vaellettiin torille, jonne risti pystytettiin. Tetzel aloitti: "Kuulkaa, kuulkaa, kun Jumala ja Pyhä Pietari kutsuvat teitä! Muistakaa sielunne pelastusta ja poisnukkuneita rakkaitanne... astukaa nyt omaan kirkkoonne, joka on apostoli Pietarin kirkko... älä unohda, että jokainen, joka on katunut, ripittäytynyt ja maksanut osuutensa, saa täyden päästön kaikista synneistään. Kuuntele rakkaiden poismenneiden... ääniä, jotka hartaasti pyytävät sinulta: ...armahda meitä... kärsimme täällä (kiirastuli) hirveää kidutusta... voit vapauttaa meidät pienellä lahjalla.. kun raha kirstuun kilahtaa, sielu livahtaa pois kiirastulesta..."

Luther alkaa tässä vaiheessa "nähdä punaista". "Miksi paavi ei rakenna Pietarinkirkkoa omilla varoillaan? Hän on rikkaampi kuin rikkain Kroisos... jos paavilla todella on valta pelastaa ihminen kiirastulesta, miksi hän ei rakkauden nimessä lopeta koko kiirastulta ja päästä kaikkia sieltä pois?... Kristuksen ansioilla on rajattomasti suurempi voima tuodessaan mukanaan ristin, kuin tuodessaan aneita." Lutherin kirjoitetut teesit alkavat painettuina levitä nopeasti. Kiista on nyt julkinen, vasaraniskut kirkon oveen vuonna 1517 ovat merkki uskonpuhdistuksen alkamisesta. Mutta Luther ei vielä tiedä mitä tuli tehtyä. Alkaa vuosien taistelu, johon liittyy monia henkilöitä Lutherin puolella tai häntä vastaan. Vallanpitäjien politiikka tulee mukaan kuvioihin. Protestanttiseen liikkeeseen liittyy monenlaista väkeä ja Luther joutuu pitämään puoliaan niin Rooman kirkkoa, kuin oman liikkeen ääriaineksia vastaan.

Lutherin läheisimpiä ystäviä ja työtovereita ovat mm. **Philip Melancton, Johannes Bubenhausen, Justus Jonas, Andreas Karlstadt** ja **Georg Spalatin**. Vaaliruhtinas **Fredrik Viisas**, joka on kysynyt neuvoa aikansa tunnetulta oppineelta **Erasmus Rotterdamilaiselta**, ilmoittautuu Lutherin suojelijaksi, "...ruhtinaamme... ottaa pyytämättä minut ja Karlstadtin suojelukseensa, eikä anna mistään hinnasta raahata minua Roomaan." Paavi vaatii keisaria ja keisari ruhtinaita toimiin Lutheria vastaan mutta Fredrik Viisas ei järky. Saksin herttua **Yrjö Parrakas** pitää Lutheria "valheellisena, valapattoisena, karanneena munkkina". Lutherin ystävästä **Johann Eckistä** tulee yksi hänen kiivaimpia vastustajiaan. Paavin edustaja **Cajetanus** valtuutetaan pidättämään Luther kerettiläisenä, jos tämä ei peru sanojaan. Cajetanus kuulustele Lutheria mutta vaaliruhtinaan ansiosta Luther pysyy vapaana. "Kukaan ei ole tähän mennessä saanut meitä pitävillä ja kiistattomilla todisteilla vakuuttuneeksi siitä, että Martin oppi olisi jumalatonta, epäkristillistä ja kerettiläistä..." vastaa Fredrik Cajetanukselle.

Fredrikin kuoleman jälkeen v. 1525 hänen veljensä ja asemansa perijä Johannes jatkaa Lutherin suojelemista. Myös esim. **Martin Bucer, Andreas Osiander** ja **Johannes Oekolampadius** ovat uskonpuhdistuksen edistäjiä. Lutherilla on välillä kiistaa myös monen uskonpuhdistukseen osallistuvan kanssa. Vuonna 1525 Luther avioituu luostarista lähteneen entisen nunnan **Katariina von Boran** kanssa. "Se huhu on tosi, että minut on yllättäen vihitty Katariinan kanssa, ennen kuin minun oli pakko kuulla lörppäsuilta, miten se yleensä tapahtuu..." Liiton aikana heille syntyy kolme tytärtä ja kolme poikaa.

Lutherin teesit leviävät Saksassa. Alankomaissa ne saa Erasmus Rotterdamilainen, joka puolestaan toimittaa ne Englantiin **Thomas Moorelle**. Erasmus on Euroopassa laajalti arvostettu ja oppinut raamatunkääntäjä. Katolisessa Englannissa Rooman kirkon ja paavin vastaisuus leviää, kunnes lopulta **Henrik VIII** julistautuu v. 1533 maansa protestanttisen, anglikaanisen kirkon pääksi jouduttuaan sovittamattomaan riitaan paavin kanssa lähinnä naisasioidensa takia. Skotlannissa **John Knox** on

nähty Raamatun ja katolisen opin ristiriidan. Maanpaossa Saksassa ja Sveitsissä hän tutustuu Calviniin ja palaa Skotlantiin v. 1559 reformoidun opin kannattajana. Samanmieliset ilahtuvat Lutherin teeseistä täällä ja tuolla. Sulut ovat nyt auki ja virta alkaa solista. Virran voima kasvaa, kuohuakin on, mutta virran voimaa ei voi enää kahlita. Voima on Jumalan ilmoitus: evankeliumi.

Protestanttinen uskonliike vetää puoleensa kaikenlaisia isompia ja pienempiä ryhmiä, joiden oppi on kirjavaa, enemmän tai vähemmän raamatunmukaista. Jotkut nostavat itsensä profeetoiksi ja ryhmittymillä on erilaisia korostuksia. Kastekysymyksestä tulee iso kiista ja syntyy ns. anabaptistien joukko. Sekin on muutoin opillisesti kirjava. Anabaptistit jäävät ”puun ja kuoren” väliin sekä katolilaisten, että reformoitujen ja luterilaisten vainon kohteeksi. **Thomas Muntzer** alkaa puhua, kuinka Jumala tänä päivänä puhuu suoraan, ohi Raamatun. Hän pyrkii mielistelemään Lutheria ja saa tämän huomion: ”En voi laisinkaan sietää tätä henkeä, kuka hän sitten onkaan. Hän ylistää omaani... ja halveksii sitä sittenkin, etsii toisia, (muka) suurempia asioita... hän käyttää niin tolkuttomia, outoja ja epäraamatullisia sanoja ja puheenparsia, että luulisi hänen olevan hullu tai juovuksissa.” Muntzer näkee itsensä Herran valittuna. Luther ei lähde hänen puolelleen ja saa Muntzerilta nimet ”hissuttelija”, ”mielistelijäparka” ja ”tohtori Valehtelija”. Lopulta Muntzer kiihottaa talonpojat kapinaan, joka kukistetaan verisesti ja Muntzer teloitetaan v. 1525.

Nykyisen Sveitsin alueella **Ulrich Zwingli** iloitsee Lutherista ja arvostaa tätä enemmän, kuin Luther häntä. Lopullinen ero reformoituihin ja luterilaisiin syntyy vuonna 1529, kun Luther korostaa Kristuksen läsnäoloa ehtoollisella ja Zwingli ehtoollisen vertauskuvallista merkitystä. Hän ehdottaa Lutherille sotilaallista liittoutumaa katolilaisia vastaan, jota ehdotusta Luther kauhistuu. Vuonna 1531 Zwingli kuolee sveitsiläisten katolilaisten ja protestanttisten joukkojen taistelussa. Hänen paikkansa ottaa **Heinrich Bullinger**. Genevessä vaikuttavasta **Jean Calvinista** tulee reformoidun kirkon varsinainen oppi-isä. Kalvinismi saa vastakaikua Puolassa, mutta ei siellä etene. Sensijaan se saa

jalansijaa lähinnä Ranskassa, Englannissa ja Skotlannissa. Ranskassa vaikuttaa Calvinin työtoveri ja katolisen kirkon arvostelija **Guillaume Farel**. Farelin näkemys on sekä reformoitu että luterilainen. Jo uskonpuhdistuksen ensi vuosina hän on kosketuksissa katolisen papin **Jacques Lefevren** kanssa, joka on protestanttisen liikkeen varhainen kannattaja. **Theodore de Beze** (Beza) saa oppinsa Calvinilta ja hänestä tulee myös Calvinin seuraaja.

Lutherin läheinen ystävä Johannes Bubenhausen vaikuttaa myös Tanskan alueella ja sitä kautta koko pohjolaan. Ruotsissa **Kustaa Vaasan** nousu valtaistuimelle tekee lopun Tanska -johtoisesta Kalmarin unionista, pohjolan valtioiden liitosta. Kustaa Vaasa haluaa Ruotsin katolisen kirkkolaitoksen rikkaudet valtion haltuun ja tekee protestanttisesta uskonliikkeestä valtionuskonnon. **Pietari Särkilähti** opiskelee Saksan yliopistoissa vv. 1516-23 ja saa vaikutteita uskonpuhdistuksesta. **Mikael Agricola** on Särkilahden oppilas ja matkustaa Saksaan opiskelemaan v. 1536. Siellä hän kuulee Lutherin ja Melanchtonin opetusta. Agricola saa vaikutteita myös Erasmuksen teksteistä. Luther ja Melanchton antavat hänestä suosituskirjeet Kustaa Vaasalle ja hänet nimitetään Turun katedraalikoulun johtajaksi. Agricola aloittaa suomalaisen UT:n raamatunkäännöksen jo Saksassa ja se julkaistaan v. 1548.

Puutteistaan huolimatta sellainen henkilö kuin Luther olisi pyhimys katolisessa kirkossa. Protestanttisessa liikkeessä hän on yksi suunnannäyttävä, tosin merkittävimpiä sellaisia, mutta ei pyhimys. Pahin epäonnistuminen hänellä taisi olla elämän loppupuolella kirjoitettu teos ”Juutalaisista ja heidän valheistaan”. On kuitenkin epäoikeudenmukaista syyttää Lutheria natsien vainojen taustahahmona. Teos ei ole rotuvastainen vaan liittyy uskontoon. Luther ei myöskään syyttänyt juutalaisia ”Kristuksen tappajiksi”. Yksi kimmoke kirjoittamiseen oli erään juutalaisen rabbin kirjoitus, jossa sanottiin Jeesus syntyneen huonomaineisen juutalaisen katunaisen ja roomalaisen, häneltä ”palveluksia” ostaneen sotamiehen suhteen seurauksena.

Melanchton ei kiistä Lutherin olleen joissakin kirjoituksissaan ”vähän liian kova ja ankara”. Hänelläkään ei ole aina ollut helppoa tämän kanssa. Muistopuheessaan Melanchton kuitenkin toteaa: ”...hän on ollut erittäin hyväntahtoinen mies. Ihmisten seurassa hän on puhunut suopeasti, ystävällisesti... siksi on ilmeistä, että kovuus, jota hän on tarvinnut puhtaan opin vihollisia vastaan, ei ole ollut riitaisuutta tai pahuutta, vaan suurta vakavuutta ja intoa totuuden puolesta.” Melanchton ottaa Lutherin paikan tämän kuoleman jälkeen, mutta ei ole siihen kyllin vahva. Hän on valmis kompromissiin katolisen kirkon kanssa mutta katuu sitä myöhemmin. Mitään kompromisseja ei toki tehdä. Heikkoudestaan Melanchton saa arvostelua myös Calvinin taholta.

Katolisen kirkon Trenton kirkolliskokous alkaen v. 1545 aloittaa ”vastauskonpuhdistuksen”. Jesuiitat alkavat toimia aktiivisesti kirkkonsa puolesta. Melko pian Lutherin kuoleman jälkeen alkaa Ranskassa ns. Hugenottisota. Vuosina 1562-1598 käydään sisällissotaa sorrettujen hugenottien (protestantit) ja katolilaisten joukkojen välillä. Protestantteja murhataan kymmeniätuhansia. Vain vajaa 100 vuotta kuluu uskonpuhdistajan kuolemasta, kun Lutherin Eurooppa joutuu Saksan katolilaisten ja protestanttisten hallitsijoiden taistelukentäksi, johon pian ulkovallat liittyvät ja sota laajenee 30 -vuotiseksi 1618-48. Sotaan liittyvän Ruotsin kuninkaan joukkoihin värvätään myös lukuisa määrä suomalaisia sotilaita: hakkapeliittoja.

Maailma elää ja kuohuu, niin ennen, niin nyt. Uskonpuhdistuksen ja sen lähiajan verenvuodatuksen syyt perustuvat ihmisen valtapyrkimykseen, eivät Raamattuun. Kaikesta aikaan liittyvästä ihmislähtöisestä kuonasta pitää erottaa uskonpuhdistuksen keskeinen sanoma, joka kestää. Se on Jumalan Sanan ilmoitus yksin Kristuksesta syntien sovittajana. Uskonpuhdistus ei ole vain ajanjakso historiassa. Se on jatkuva prosessi siihen asti kunnes Kristus saapuu. •

VÄÄRÄT ASIAKIRJAT

Rooman kirkon alku juontaa keisari Konstantinuksen aikaan. Tuolloin (n. 325 jKr.) hän julisti kristillisen uskon yhdeksi lailliseksi uskonnoksi valtakunnan muiden uskontojen rinnalle. Asiassa oli hyväksyttävääkin mutta se mahdollisti myös laajan ”nimikristittyjen” joukon kirkon sisälle. Kirkon sisäinen ja sen ulkopuolinen valtapolitiikka teki oman osansa ja pakanakulteista peräisin olevat ainekset vaikuttivat pyrkien muokkaamaan kirkkolaitosta jo sen alkutaipaleella. Apostolien jälkeisessä seurakunnassa tasavertaiset piispat olivat auktoriteetteja alueillaan. Rooman piispan vaatimus olla ylin vahvistui sitä mukaa, kuin muslimit valloittivat alueita idässä. Lopulta valta-asemasta jäivät kiistelemään Konstantinopolin ja Rooman piispat. Rooma voitti.

Rooman kirkko on pyrkinyt vahvistamaan asemaansa historiansa aikana monin eri keinoin. Myös katolilaiset historioitsijat myöntävät, että kaikki keinot eivät ole olleet oikeita. Yksi kirkon alkuaikojen väärennös, jolla sen valta-asemaa tuettiin, on nimeltään ”Isidorian Decretals”. Se on ennen 800 -lukua tai sen aikana syntynyt kokoelma Rooman alkuaikojen paavien väärennetyistä kirjallisia dokumentteja, joilla vahvistetaan Rooman paavin asemaa. Katolilaiset ja protestantit ovat kiistelleet väärennösten merkityksestä Rooman kirkolle. Esim. koskien Rooman kirkkoa ja paavia Pietarin apostolisen johtoaseman perijänä, asiakirjoissa on ”Sephrynuksen 1. kirje”, jossa Matt.16:19 (taivaan valtakunnan avaimet) liitetään Pietariin. ”Paavi Callistuksen 1. kirje” taas mainitsee Rooman olevan ”kaikkien kirkkojen äiti”.

Katolilaisen uskontonäkemyksen puolustajat sanovat, että paavit eivät ole osallisia väärennöksiin. Samoin he eivät näe väärennösten näyttelevän mitään osaa Rooman kirkon käsityksissä omasta jumalallisesta johtoasemastaan maan päällä. Yhtä kaikki, kiista on melko tarpeeton, sillä väärennökset eivät oikeastaan sisällä juuri muuta, kuin sitä samaa mitä Rooman kirkko virallisestikin opettaa asemastaan. Toinen tunnettu väärennös liittyy keisari Konstantinukseen. Se on asiakirja, jossa keisari luovuttaa läntiset provinssit Rooman kirkon hallintaan. Paavit käyttivät sitä todisteeksi oikeudestaan määrätä myös maallisissa asioissa. Katolisesta kirkosta eronneen kreikkalaiskatolisen kirkon piirissä sanottiin pitkään Rooman kirkon olevan ”väärennösten koti”.

Luther tiesi näiden asiakirjojen olemassaolon. Kun Lutherin entinen ystävä ja uskonpuhdistuksen kiivas vastaväittäjä Johann Eck vetosi Isidorian asiakirjoihin Rooman piispan aseman takaajana, Luther tuhahti: ”En hyväksy näitä dekretaaleja, kukaan ei ikinä saa minua vakuuttuneeksi...” Jo 1400 -luvun alkupuolella katolilainen oppinut Lorenzo Valla osoitti asiakirjat väärennöksiksi. Valla sai katolisessa kirkossa niin vastustajia kuin puolustajakin. Lutherkin arvosti Vallaa. •

Opin eroja

Vaikka katolilainen katekismus sisältää lausumia, joihin myös protestanttinen kristitty voi yhtyä, sen ero monessa avainkysymyksessä protestanttiseen ja Raamatun uskoon on selvä. Kristusta ja Hänen merkitystään kyllä korotetaan mutta samassa opuksessa vedetään alaskin. Katolinen kirkko on raamatuntulkinnassaan hakenut selityksiä Raamatun ulkopuolelta. Tätä puolustellaan ”traditiolla”, joka on yhtä arvokas opetuksen perusta kuin Sana. Kirkko puhuukin lähinnä ”kirkon opetuksesta”, ei niinkään mitä Raamattu yksin opettaa. Vaikka katolisessakin kirkossa on puolueensa, toiset kirjaimellisemmin katolilaisen uskontokäsityksen puolesta ja toiset vähemmän, kaikille katolilaisille yhteistä on oman kirkon keskeinen asema totuuden ja pelastuksen välittäjänä.

Katolilainen katekismus on paksu opus, ”toinen raamattu” Raamatun rinnalle. Katekismuksen merkitys on, että se tukee katolisen papiston ja paavin asemaa kristillisen uskon tulkitsijoina. Katolinen kirkkohän on vanhastaan opettanut, että vain erityisen pappisluokan tulkitsemana Raamatun totuus voidaan välittää kansalle. Sen mukaan Raamatua ei voida tulkita täysin oikein ilman katekismusta, johon kirkon (ihmis)traditio on tallennettu. Onhan tuki protestanttisuudessaakin omat raamatunselitysteoksensa. Parhaat niistä ovat myös tarpeellisia. Mutta protestanttisuudessa niille ei koskaan anneta vastaavaa keskeistä merkitystä Raamatun rinnalla. Aidot raamatunselitysteokset eivät lisää Raamattuun ulkopuolisia aineksia, kuten Neitsyt Mariaa, aneita, pyhäinjäännöksiä, kiirastuli-oppia, apostolisen valtaoikeuden periytymistä, yms. Seuraavassa eräitä keskeisiä eroja katolisen kirkon ja Raamatun opetuksessa. Numerot tarkoittavat katolisen kirkon katekismuksen jaottelua. Mukaan on otettu vain esimerkkejä ko. asiaa käsittelevistä kohdista, ei kaikkia ao. asiaan liittyviä kohtia.

SCALA SANCTA - PYHÄT PORTAAT

Katolisen kirkon tradition mukaan portaat ovat Pontius Pilatuksen palatsista ajalta, jolloin Jeesus kiipesi niitä tuomiolle. Väite on, että keisari Konstantinuksen äiti Pyhä Helena toi ne Roomaan n. 326 jKr. Tradition mukaan portaiden (28 askelmaa) kiipeäminen polvillaan on ane (lievitys), jolla voi lyhentää kuoleman jälkeistä omaa tai jonkun muun kiirastuliaikaa tai omista synneistä tulevaa rangaistusta tässä ajassa. Monet paavit ovat säätäneet, kuinka paljon aneita portaiden nousu antaa. Esim. Paavi Leo XIII julistuksella v. 1893 luvattiin 300 päivää porrasta kohti. Jokaisella portaalla on hyvä lukea lyhyt rukous, yhteensä 28 määriteltyä erilaista rukousta. Viimeisellä portaalla lausutaan: ”Minun edestäni sinä jätit ruumiisi äitisi Marian käsiin ja sen jälkeen haudattavaksi.” (Raam: Jeesus jätti ristillä henkensä yksin Isän käsiin, ”Isä, sinun käsiisi minä annan henkeni”, Luuk.23:46). Martti Luther kiipesi portaita polvillaan loppuvuonna 1510 (toisten lähteiden mukaan 1509) käydessään Roomassa. Kerrotaan, että ylös päästyään hän oli saanut tarpeekseen sovitus tempuista todeten, ”kuka tietää, onko se niin?” Lutherin sanonnasta ei kuitenkaan olla varmoja. Roomassa käynti ja mm. portaiden nouseminen merkitsi kuitenkin käännekohtaa hänen elämässään. Portaista on tehty kopioita moniin katolilaisiin pyhäkköihin.

Traditio (perinnäissäännöt)

Katolinen kirkko: Kaanoniin kuuluu myös apokryfikirjat (120), kirkko "ei ammenna varmuuttaan asioista yksin Raamatusta" vaan kirkon traditio on yhtä merkittävää ilmoitusta (86), kun kirkko määrittää oppiaan, sen valta siihen tulee Kristukselta (88).

Raamattu: Ihmistraditio ei kuulu Raamatun rinnalle (Mar.7:7,8,9,13), kaikkeen Raamatun sanaan voidaan soveltaa myös Ilm.22:18-19 varoitusta, vain Raamattu on "sanan väärentämätöntä maitoa" (1Piet.2:2), vain Raamatun profetia (ilmoitus) on varmasti Pyhästä Hengestä (2Piet.1:21, 2Piet.3:2), Kristus ei ole antanut valtaa lisätä oppiinsa myöhemmin yhtään mitään (2Joh.1:9-10).

Pelastus, sovitus

Kat: Katolisen kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta (846).

Raam: Pelastus tulee yksin Jumalalta ja Karitsalta (Ilm.7:10), jokainen joka huutaa avuksi Herraa pelastuu (Room.10:13), joka uskoo sillä on "todistus itsessään" - ei kirkossa (1Joh.5:10), pelastus ei ole kirkon jäsenyydessä vaan evankeliumissa (1Kor.15:1-2).

Kat: Ihminen vaikuttaa pelastukseensa oman vaelluksensa kautta, jolla tarkoitetaan omaa työtä (lain tekoja) pelastuksen eteen yhdessä Jumalan työn kanssa (1036).

Raam: Jos pelastus edellyttäisi ihmisen omaa suorittamista Kristus olisi "turhaan kuollut" (Gal.2:21), yksin armosta uskon kautta, ei tekoja (Ef.2:8-9, Room.3:28, 11:6, 2Tim.1:9).

Kat: Jokainen ihminen, joka Kristuksen evankeliumia ja kat. kirkkoa tuntematta etsii totuutta ja tekee Jumalan tahdon sen mukaan mitä tuntee, voi pelastua (1260).

Raam: Vain Jeesuksen nimessä (evankeliumissa yksin, ei kat.kirkossa plus evankeliumissa) on pelastus (Apt.4:12), vain Jeesus on tie Jumalan yhteyteen (Joh.14:6), vanhurskaus saadaan vain uskosta Häneen (Room.9:30, Room.15:18, Gal.3:8). On yksin Jumalan asia, kuinka Hän suhtautuu niihin, jotka eivät koskaan ole kuulleet evankeliumia. Hän on ehdottoman oikeudenmukainen. Varmaa on, että pelastus ei

ole tekojen kautta, kukaan ihminen ei voi ansaita armoa teoillaan (Room.11:6, Ef.2:8).

Katolinen kirkko

Kat: On apostolien ja Pietarin aseman perijä (816), Rooman kirkko on yliverinen muihin kirkkoihin nähden, kaikkien muiden tulee välttämättä olla yksimielinen sen kanssa, se on muiden kirkkojen perustus (834).

Raam: On vain yksi perustus, Jeesus Kristus (1Kor.3:11).

Kat: Kirkko rukoilee Mariaa ja hänen kanssaan (2682), kirkon Marialle rakentuva ulottuvuus on tärkeintä (773), on pyhä äitikirjo (36), kirkko on "äiti" (2016), on kaikkien uskovien äiti ja jos ei ole äitiä ei ole Isääkään (181).

Raam: Maria -kultti ei ole Raamatussa, Kristuksen seurakunnalla ei ole "äitiä", vaan Isä, joka on taivaassa (Matt.6:9), Jeesus ei puhu yhteydestä "äitiin" vaan Isään (Joh.10:30), jolla ei ole Jeesusta ei ole Isääkään (2Joh.1:9), Isä tuntee vain Pojan ja Poika Isän (Matt.11:27), meillä on yhteys Isän ja Hänen Poikansa kanssa (1Joh.1:3).

Kat: Kirkko on Neitsyt Mariassa kokonaan pyhä ja täydellinen (829: "Kirkko on autuaassa Neitsyessä jo saavuttanut sen täydellisyyden, jossa se on ilman tahraa ja ryppyä; kuitenkin Kristukseen uskovat yhä ponnistelevat voittaakseen synnin ja kasvaakseen pyhyudessa. Sen vuoksi he kohottavat katseensa Mariaan; hänessä kirkko on jo kokonaan pyhä"), kirkon ulkopuolella on "totuuden aineksia", jotka kannustavat katolista ykseyttä kohti (819), (vain) katolinen kirkko edustaa Kristuksen ruumista maan päällä (817).

Raam: Seurakunnan pyhyys on Kristus yksin (1Joh.3:3), pyhyys on vain Kristuksen uhrin kautta (Hep.10:14), Kristuksen ruumis maan päällä ovat uskovat, ei kirkkoliike (Ef.4:4, 1Kor.10:17,12:27, Room.12:5).

Kat: Kirkolla on vielä omat käskyt (2041, viisi käskyä: osallistu messuun, ripittäydy, ota vastaan eukaristian sakramentti, paasto, huolehdi kirkon tarpeista).

Raam: VT:ssa on 10 käskyä, mutta UT:n "käsky" on evankeliumi, sanoma Kristuksen sovitustyöstä, joka on kaikkien käskyjen täyttymys (Mar.7:8, Joh.12:49, 1Joh.2:7, 3:23).

Armo, ansio ja teot

Kat: Armo on kyky elää Jumalan kanssa ja toimia Häntä miellyttävästi (2000), armo on suosio ja ansaitsematon apu (1996), armo on Jumalan apu elää kutsumuksen mukaisesti, olla Jumalan adoptiolapsia (2021), Kristuksen armo on meissä pyhitystyön alkaja (1999), pyhittävä armo on pysyvä lahja, taipumus, kyky elää Jumalan kanssa ja toimia hänen rakkautensa mukaan (2000), ansioita saadaan hyvistä teoista, moraalinen elämä antaa kristitylle Jumalan lasten vapauden (1828), Jumala on avannut ihmiselle mahdollisuuden toimia yhdessä hänen armonsa kanssa (hyvissä töissä) (2008), ensimmäinen pyhittävä armo on Jumalan lahja eikä ihmisen ansiota, tämän Jumalan toiminnan jälkeen ihminen voi ansaita itselleen ja muille lisää armoa, joka auttaa pyhittymään sekä saavuttamaan ikuisen elämän (2010), kristitty voi luvata Jumalalle jonkin teon (2101), se on hänen lahjansa Jumalalle (2102), lupaus elää köyhyudessa ja omasta tahdosta luopuminen (kirkon hyväksi) tuottaa iloa kirkkoäidille (2103), kaikki (uskovien maallikkojen) teot, jos ne ”kärsivällisesti kannetaan”, muuttuvat Jumalalle mieluisaksi hengelliseksi uhriksi, maallikot pyhällä elämällänsä Jumalaa palvoen pyhittävät Hänelle koko maailman (901), vainajien puolesta voidaan suorittaa aneita, almuja ja katumustekoja (1032), teot ovat kääntymistä, erilaisin katumusharjoituksin pitää pyrkiä eroon ”vanhasta ihmisestä”, jotta uusi ihminen voi tulla esiin (1473).

Raam: Armo ei ole ihmisen (Jumalta saatu) kyky vaan täysin ihmisen ulkopuolinen, Jumalan ilmainen lahja muutoin kadotetulle syntiselle, se on täysin riippumaton ihmisen teoista (Room.4:4, 16, 5:15, 20, 11:6, Gal.3:10-13, 5:4, Ef.2:5, 8, Hep.13:9, Tiit.2:11), hyvät teot eivät ole ansioita pelastuksen eteen, vaan pelastuksen (armon) kasvatusta, seurausta uskossa (Tiit.2:11-12, 2Piet.3:18), hyvät teot ovat Hänen valmistamiaan (Ef.2:8-10. ks. myös hengen hedelmä (Gal.5:22). Siksi ihmisen ei tule ottaa niistä ansiota eikä kunniaa, ihminen ei voi antaa Jumalalle mitään, koska hän on Jumalan edessä ”kuollut” synteihinsä ja rikoksiinsa (Job14:4, Ps.53:3, Ef.2:1, Kol.2:13). Kristus yksin (esim. Hep.10:10).

Synti

Kat: Synti on rikkomus totuudellista (ihmisen) omaatuntoa vastaan (1849), se loukkaa Jumalaa, synti on kapinaa, itserakkautta, itsensä korottamista ja Jumalan halveksuntaa, ihminen haluaa olla kuin Jumala (1850), synnit ovat tekoja, voidaan eritellä (1853, 1868), on kuolemansyntejä ja lieviä syntejä (1854), kuolemansynti on, kun tekijä täysin tietää teon synniksi ja se on henk.koht. tahdon ratkaisu (1859), lievä synti heikentää ihmisessä (jo) olevaa jumalallista rakkauden hyvettä (1863), Jumalan laupeus on kuitenkin rajaton (1864), ihmisluonto EI OLE läpeensä turmeltunut, se kärsii perisyntin vaikutuksesta ymmärryksen heikkoudesta, taipumuksesta pahaan (405, 418), Kristus on lahjoittanut opetuslapsilleen kuninkaallisen vapauden lahjan, jotta HE itsensä kieltämisen ja pyhän elämän avulla VOITTAISIVAT synnin vallan (908).

Raam: Synti ei ole vain ”loukkaus” Jumalaa vastaan, se ei ole erillisiä syntitekoja, raskaita tai lieviä syntejä, vaan ihminen on läpeensä turmeltunut syntinen eikä omaa vain ”taipumusta” pahaan (Job14:4, Ps.53:3, Ef.2:1, Kol.2:13), hänessä on synnin luonto, kristittykään ei voi voittaa synnin valtaa itsessään (Room.7:17, 20). Ratkaisu on yksin Jeesuksen sovitusteko (2Kor.5:19).

Avaimet

Kat: Avaintenvalta, tarkoittaa, että katolinen kirkko voi antaa kaikki synnit anteeksi (982, 986), välineinä syntien anteeksisaamiseksi mainitaan ponnistelut sovinnon tekemiseksi lähimmäisen kanssa, parannuksen kyyneleet, huolenpito lähimmäisen pelastuksesta, pyhimysten esirukoukset ja teoissa ilmenevä lähimmäisenrakkaus (1434), syntien tunnustaminen papin edessä on olennaista (1456), syntien anteeksiantamus sovittaa Jumalan kanssa mutta myös kat.kirkon kanssa (1462, 1469), jos haluaa päästä sovintoon Jumalan ja kat.kirkon kanssa, pitää tunnustaa papille kaikki raskaat synnit (1493).

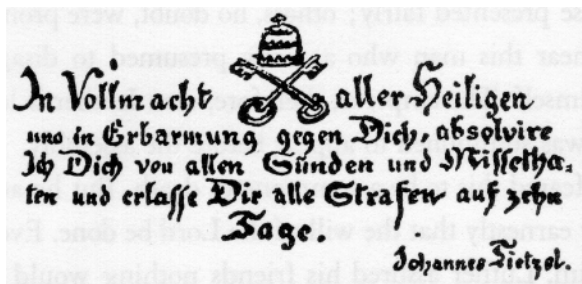
Raam: Vain Jumala antaa synnit anteeksi (Mar.2:7, 10), yksin Jeesuksen tähden (Ef.4:32, 1Joh.2:2,12,), syntien anteeksisaaminen ei edellytä mitään omia sovitustekoja vaan uskoa syntien

sovittajaan (Apt.26:18), se ei vaadi rippiä papin edessä vaan tunnustamisen Jumalalle (1Joh.1:9), sovitus on yksin Jumalan kanssa (ei kat.kirkon) kanssa (2Kor.5:20).

Aneet (lieivitykset)

Kat: Ane on Jumalan edessä saatu vapautus syyllisyydestä, lievennys kiirastuleen, tai syntien maalliseen rangaistukseen, sen saa määrättyillä ehdoilla kirkon avulla, niitä voi jokainen hankkia itselleen tai jo kuolleille (1471, 1479, 1498).

Raam: Pelastusta, taivasosuutta, ei voi ostaa (Jes.5:23, 55:1), eikä ansaita (kuten edellä useissa raamatunkohdissa osoitetaan), kuolleiden sieluja ei voi "ostaa", ihminen kuolee synteihinsä ilman Jeesusta (Joh.8:21, 24).

Munkki Tetzelin myymä anetodistus

Neitsyt Maria

Kat: Otettiin taivaaseen ruumiineen ja sieluineen (974), on kokonaan kirkon muoto ja lähde (2030), on uusi Eeva ja kaikkien elävien todellinen Äiti (726, 968, 975, 2618), Maria heijastaa kaikessa Kristusta (2674), koska hän on Jeesuksen, Jumalan äiti, hän on meidänkin äitimme, Maria antaa meille Poikansa, Jeesuksen (2677), kuolemassa Maria ottakoon meidät vastaan ja viekään paratiisiin Poikansa tykö, Maria on täydellinen kirkon kuva (2679), Maria oli lunastettu jo sikiämisessään, synnitön (paavi Pius IX julistus 1854, 491, 722), kokonaan pyhä (493), Maria pysyi aina neitseenä (499), on kaikkien pelastettujen hengellinen äiti (501), Maria on viisauden istuin (721), hän on välittäjä, joka rukoilee puolestamme (969).

Raam: Maria -kultin perusta ei ole Raamatussa miltään osin. Silti mm. paavit ovat hartaita Maria -uskovaisia. Ilman Marian palvontaa katolinen kirkko lakkaisi olemasta. Ks. sivu 27.

Paavi ja piispat, auktoriteetti

Kat: Pietari oli apostolien pää (552, 765, 880), kat. piispat ovat apostolien seuraajia (861-2, 938), paavi on Pietarin seuraaja (kirkon pää) ja uskovien joukon näkyvä alku ja perustus, Kristuksen sijainen, hänellä on TÄYSI, KORKEIN ja yleinen valta (882, 936, 937), papeilla on valta ja Jumala vahvistaa taivaassa kaiken minkä papit tekevät maan päällä (983).

Raam: Yksin Kristus oli ja on apostolien pää (Joh.13:13), apostoleilla ei voi olla seuraajia, koska apostolit olivat niitä, jotka todistivat Kristuksen ristinkuoleman ja ylösnousemisen (Apt.1:21.22), Raamattu ei aseta Pietarille seuraajaa, Kristuksella ei ole sijaista maan päällä, vain Kristus on uskovien joukon perustus (1Kor.3:13), valta on yksin Kristuksen (1Piet.4:11, 5:11, Juud.1:25, Ilm.5:13), muut ovat vain "vallattomia", ansiottomia palvelijoita (Luuk.17:10).

Kat: Ovat Kristuksen arvovaltaa saaneita opettajia (2034), opettavat totuuden, joka uskovien tulee uskoa ja ottaa vastaan (2034), osallistuvat Kristuksen auktoriteettiin ja sen korkein aste on "erehtymättömyyden armolahja" (2035), joka ulottuu opin kaikkiin elementteihin, paaville ja hänen kanssaan yhteydessä oleville piispoille on uskottu YKSINOMAINEN valtuus tulkita SITOVASTI Jumalan sanaa (100),

891:"Virkansa nojalla Rooman piispalla, piispainkollegion päällä, on tämä erehtymättömyys, kun hän kaikkien uskovien ylipaimenena ja opettajana, joka vahvistaa veljiänsä uskossa, julistaa lopulliseksi jonkin uskoa tai moraalialueen koskevan opinkappaleen ... Kirkolle luvattu erehtymättömyys on olemassa myös piispakunnassa, kun se harjoittaa ylintä opetusvirkaansa yhdessä Pietarin seuraajan kanssa, ennen kaikkea ekumeenisessa kirkolliskokouksessa. Kun kirkko korkeimman opetusvirkansa välityksellä asettaa jotakin uskottavaksi Jumalan ilmoituksena ja Kristuksen opetuksena, uskovien on pitädyttävä tällaisiin määräyksiin uskon kuuliaisuudella. Tämä erehtymättömyys ulottuu yhtä pitkälle kuin itse jumalallisen ilmoituksen talletus".

Raam: Ei ole olemassa "erehtymättömyyden" armolahjaa (Jaak.3:2), jokainen uskova on valtuutettu Kristuksessa tutkimaan ja tulkitsemaan Jumalan sanaa (2Tim.3:15, Room.10:8), Sana pysyy uskovassa (1Joh.2:14).

Rukous

Kat: Kirkko liittyy pyhimysten rukoukseen ja rukoilee heitä (2692), sopivimpia paikkoja rukoukselle ovat erityiset sitä varten valmistetut omat tilat, luostarit, pyhiinvaelluspyhäköt, oma kirkko (yleensä tietty ”pyhä” paikka) (2696), kuolleiden pyhien ja Neitsyt Marian esirukous on meille suuri apu (956, 721), voimme rukoilla kuolleiden puolesta, että he vapautuisivat synneistään (958).

Raam: Ei tunne rukousta kuolleiden puolesta (vrt. kertomus kuolleen rikkaan miehen ja Lasaruksen suhteesta Luuk.16), rukous ei vaadi erityisiä pyhiä paikkoja (Matt.6:6), Raamattu ei kerro uskossa kuolleiden rukoilevan puolestamme Jumalaa, vaan taivaassa oleva Jeesus on esirukoilijamme (Room.8:34).

Messu-uhri, eukaristia

Kat: Katolisen kirkon alttari on Herran risti, ristinuhi tulee läsnäolevaksi (1182, 1330), Isän valtakunnan hääateriaalla uskovat juovat Kristuksen vereksi tullutta uutta viiniä (1335), messussa piispa tai pappi toimii ”Kristuksen persoonassa” (1348, 1375/206), alttarin leivän ja viinin olemus muuttuu (konsekraatio 1413) Kristuksen tosi ruumiiksi ja vereksi (1350, 1375, 1376, 1381), katolisessa messussa Kristuksen lunastustyö toteutuu jatkuvana (1364), suositellaan päivittäin (1389), messussa uhrataan ”verettömästi” sama Kristus, joka ristillä uhrasi itsensä, messu on ”todellinen sovitusuhri” (1367), se on pappien kautta toimitettu hengellinen uhri (1369/195), Neitsyt Maria ja taivaassa olevat pyhät ovat läsnä (1370, 1419).

Raam: Kristus ei ole ruumiillisesti läsnä alttarilla, Hän on taivaassa (Hep.10:12-13), ristinuhi oli yksi, yhden kerran tapahtuva kertakaikkinen ja historiallinen tapaus (ks. evankeliumit, Hep.9:28), uhri on täytetty, sitä ei uudisteta eikä jatketa millään tavalla (Joh.19:30), Jeesus uhrasi itsensä Isälle (Hep.9:26) ja Isä uhrasi Poikansa maailman syntien edestä, (”Jumala oli Kristuksessa...” 2Kor.5:19), ei ole ”veretöntä” uhria (Hep.9:22), Kristuksen kertauhri riitti muuta jatkuvaa uhritoimitusta ei tarvita (Hep.10:12,14,18).

Kiirastuli

Kat: Jokainen lieväkin synti tarvitsee VIELÄ puhdistumisen joko maan päällä tai kiirastulessa (1472), riittävän palava rakkaus Jumalaan voi vapahtaa kaikista synnin rangaistuksista (1472), kiirastulessa tapahtuu lopullinen puhdistuminen synneistä, vainajien puolesta voidaan suorittaa almuja, aneita, katumustekoja, yms., jotta heidän oleskelunsa kiirastulessa lyhentyisi (1032, 1472).

Raam: Kristuksen uhrin TÄYDELLINEN ja KERTAKAIKKINEN merkitys käy selville jo edellä olevista raamatunpaikoista. Kiirastuli oppi on vastaan Raamatun ilmoitusta, että Kristuksen uhri, Jumalan yksin valmistama teko syntien sovituksesi, on riittävä. Lopullinen synnistä puhdistaminen tehtiin jo ristillä (1Joh.3:3, Ef.1:7, Hep.1:3). •

Luther kiipeää Scala Sancta -portaita.

Kuva elokuvasta ”Luther”, 2003.

LUTHER ROOMASSA 1510 (t. 1509):

”Kun minäkin olin sellainen pyhimyksen tolo, kävin kaikissa kirkoissa ja kivenkoloissa ja uskoin kaikki nuo häpeämättömät valheet... ja kyllä minua inhotti siinä sivussa, että he niin hienosti kipin kapin pystyivät pitämään messunsa, aivan kuin olisivat tehneet silmänkääntötemppuja.”

Martti Luther, Elämä, teot ja kirjoitukset, Andrea van Dulmen, IdeaNova Oy, 2002.

Jesuiitat

Jesuiittajärjestö Societas Jesu (Jeesuksen seura) perustettiin uskonpuhdistuksen vastavoimaksi vuonna 1534. Perustaryhmän johdossa oli entinen ritari Inigo Lopez de Loyola (1491-1556),

sittemmin tunnettu Ignatius Loyola nimellä. Pariisin yliopistossa mm. teologiaa opiskelevat perustajajäsenet vanhoivat elävänsä köyhyydessä, naimattomuudessa ja kuuliaisuudessa paaville, köyhiä, sairaita ja vangittuja auttaen. Myös Pyhän maan vapauttaminen muslimien vallasta kuului ohjelmaan.

Vuonna 1540 paavi Paavali III vahvisti ja siunasi järjestön. Siitä muodostui sotilaallinen, suoraan paavin alaisuudessa toimiva yksikkö. Pian järjestön perustamisen jälkeen sen toimintatapoja alettiin arvostella. Jesuiitat sijoituivat katolilaisten ruhtinaiden hoveihin ja harjoittivat laajaa käännätystyötä etenkin Etelä-Amerikassa ja Itä-Aasiassa.

Ns. valistuksen ajalla 1700 -luvulla jesuiittojen toimintatapojen, erityisesti erilaisten vehkeilyjen vastustus oli niin ankaraa, että järjestö lopulta lakkautettiin paavi Klemens XIV toimesta v. 1773. Paavin päätöstä eivät kaikki kuitenkaan arvostaneet, mm. Preussin ja Venäjän valtioissa jesuiittojen toiminta sai jatkua.

Jesuiittojen merkitys katoliselle kirkolle oli jo tuohon aikaan erittäin suuri ja lakkauttamisen jälkeen sen käännätystyö lopahti. Maailmanaika oli kaaosmainen katolilaiselle uskonnolle, lähinnä Napoleonin valtakauden takia. Napoleonin kuoleman jälkeen paavi Pius XII tunnustikin jesuiittojen sääntökunnan uudelleen vuonna 1814.

Järjestö on aina arvostanut koulutusta ja panostanut siihen. Se nähtiin keinoksi toimia protestanttisen uskon leviämistä vastaan. Olemassaolonsa aikana se on perustanut useita

korkeatasoisia oppilaitoksia, joissa katolisen kirkon älymystö on opiskellut. Jesuiittojen oppilaitoksissa opiskelu on ollut ilmaista ja opiskelijoiksi on hyväksytty myös protestantteja. Aikamme tunnetuista henkilöistä mm. Bill Clinton, Jacqueline Kennedy, Alfred Hitchcock ja Fidel Castro ovat opiskelleet jesuiittaopistoissa.

Arvostelijoiden mukaan jesuiittojen koulut ovat olleet erityisesti auki vain eliitille. Myös koulujen kovaa kuria ja keskinäisen kilpailun periaatetta on kritisoitu. Peter Pedersenin tutkimus vuodelta 1944 (Jesuitenerziehung) toteaa jesuiittakoulujen kasvateista: "Heissä ei ole lämmintä rakkautta, vaan heidän luonteensa on jäänköva." Nykyään jesuiitat toimivat ympäri maailmaa, he ovat perusteellisesti koulutettuja (ylioppilas tai muu vastaava tutkinto plus n. 15 vuoden opiskelu) ja monet maailmalla arvostettuja.

Jesuiittojen ylläpitämät yliopistot ovat suosittuja, sellainen on mm. Washingtonin Georgetownin yliopisto, johon erityisesti politiikan parissa uraa etsivät hakeutuvat. Järjestö on suurin katolisen kirkon järjestöistä. Monet sen jäsenet tunnetaan diktatuurien vastaisen ns. "vapautuksen teologian" edustajina. Nykyinen paavi Franciscus on historian ensimmäinen jesuiittapaavi. •

Paavi Franciscuksen vaakuna. Vas. kardinaalina, oik. paavina. Kultainen tähti edustaa Neitsyt Mariaa, viinrypäleterttu pyhää Joosefia ja IHS jesuiittoja.

Trenton kirkonkiroukset

Katolisen kirkon Trenton kirkolliskokous vuosina 1545-1563 oli vastareaktio protestanttiselle liikkeelle. Koska anekaupasta oli tullut yleinen häväistymisen aihe kirkolle, se päätettiin sellaisenaan lakkauttaa. Rahankeräys toki jatkui mutta eri muodoissa. Muutoin kokouksessa vahvistettiin katolisen kirkon oppijärjestelmää. Trenton päätöksistä ehkä kuuluisimpia ovat toisin uskovia vastaan osoitetut ns. kirkonkirous-julistukset (anateemat). Näillä katolinen kirkko pyrki pelottelemaan ja uhkaamaan protestantteja.

Trenton kokous, Pasquale Cati (1520-n.1620).

Sana "anateema" esiintyy Raamatussa Gal.1:8-9, "Mutta vaikka me, tai vaikka enkeli taivaasta julistaisi teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä me olemme teille julistaneet, hän olkoon *kirottu* (kreik. *anathema*). Niinkuin ennenkin olemme sanoneet, niin sanon nytkin taas: jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä te olette saaneet, hän olkoon *kirottu*." Katolinen kirkko haluaa tällä painottaa, että yksin

sen kautta voi pelastua. Muu julistus, muu oppi, on kirottua ja johtaa kadotukseen.

Kirouksia ei ole poistettu tänäkään päivänä vaikka niistä ei mielellään puhuta. Myöhemmät kirkolliskokoukset, myös aikaamme lähellä olevat Vatikaani I (1869-70) ja II (1962-65) ovat perustaneet Trenton kokouksen päätöksille, vaikka Vatikaani II on yleisesti mainostettu "edistyskellisenä" kokouksena. Trenton kokouksen asiakirja on täynnä kirkonkirouksia.

Asiakirja kieltää omaehtoisen raamatuntutkimisen ja selittämisen. Vain kirkon oma latinankielinen Raamattu (Vulgata) on ainoa alkuperäinen ja oikea teksti. Katoliselle kirkolle oli kauhistus, että Raamattua alettiin kääntää muille kielille ja myös muut kuin kirkon omat papit saattoivat opettaa ja selittää sitä.

Oheessa esimerkiksi **pienen pieni osa** näistä kirouksista. Jokainen voi omalta kohdaltaan tarkistaa, onko hänellä toivoakaan pelastuksesta katolisen kirkon mukaan.

Vanhurskauttaminen:

-Jos joku sanoo, että jumalaton vanhurskautetaan yksin uskon kautta, ja tällä tarkoitetaan, että mitään muuta yhteistyötä ei vaadita vanhurskauden armon saavuttamiseksi... hän olkoon kirottu (kaanon 9).

-Jos joku sanoo, että vanhurskauttava usko ei ole mitään muuta kuin luottamus jumalalliseen armoon saada synnit anteeksi Kristuksen tähden, tai että meidät vanhurskautetaan yksin tämän luottamuksen perusteella, hän olkoon kirottu (kaanon 12).

-Jos joku sanoo, että saatava vanhurskaus ei säily eikä lisäännä Jumalan edessä hyvien tekojen kautta, vaan nuo sanotut teot ovat vain saadun vanhurskauden hedelmää ja merkkejä, hän olkoon kirottu (kaanon 24).

-Jos joku sanoo, että armosta vanhurskauttamisen jälkeen jokaisen katuva syntisen syyllisyys on poistettu ja iankaikkisen rangaistuksen velka on sitä myöten otettu pois, eikä enää jää jäljelle mitään väliaikaisen rangaistuksen velkaa sovitettavaksi, joko tässä ajassa tai tulevassa kiirastulessa, ennen kuin taivaan valtakunnan portit voidaan (hänelle) avata, hän olkoon kirottu (kaanon 30).

Messu:

Kaanonit 1-4 ja 8 käsittelevät sitä, jos joku kieltää Kristuksen ruumiin ja veren täyden läsnäolon, leivän ja viinin muuttumisen papin kautta Jeesuksen tosi lihaksi ja vereksi, (messu-uhri), hän olkoon kirottu.

Messu-uhri:

-Jos joku sanoo, että messussa ei uhrata Jumalalle todellista ja oikeaa uhria, tai että uhrattava ei ole Kristus annettu meidän syötäväksemme, hän olkoon kirottu (kaanon 1).

-Jos joku sanoo, että messusääntö (-toimitus) sisältää virheitä, ja siksi se pitäisi hylätä, hän olkoon kirottu (kaanon 6).

Pappeus, hierarkia:

-Jos joku sanoo, että pyhä voitelu, jota kirkko käyttää pyhässä (pappis)vihkimyksessä, ei ole tarpeellinen, vaan väheksyttävä ja turmiollinen, samoin kuin muut (pappis)vihkimykseen liittyvät seremoniat, hän olkoon kirottu (kaanon 5).

-Jos joku sanoo, että katolisen kirkon hierarkia piispat, papit ja kirkonpalvelijat ei ole jumalallisen järjestyksen mukainen, hän olkoon kirottu (kaanon 6).

-Jos joku sanoo, että piispat, jotka on asetettu Rooman paavin toimesta, eivät ole laillisia ja tosi piispoja, vaan ihmisen keksintöä, hän olkoon kirottu (kaanon 8).

Trenton kokouksen päättyessä kardinaalin päätössanat sisälsivät mm.:

"Näitä määräyksiä noudattamalla meidän katsottakoon kelvollisiksi ensimmäisen ja suuren papin Jeesus Kristus Jumalan laupeuteen ja armoon; koskematon, pyhä Jumalan äiti myös esirukoilee (puolestamme) ja kaikki pyhät." Muut: "Niin tapahtukoon. Amen, Amen."

Kardinaali: "Kirottuja olkoot kaikki vääräoppiset."

Muut: "Kirottuja, kirottuja".

Riittäköön tämä kirkonkirouksista.

Raamatullinen ohje Jumalan seurakunnalle on Room.12:14: "Siunatkaa vainoojianne, siunatkaa, älkääkä kirotko." Eiköhän katolisen kirkonkin pitäisi sovittaa tätä myös niihin, jotka uskovat toisin. •

Lähde: The Council of Trent, J.Waterworth, Lontoo, 1848, Hanover historical text project.

Spurgeon ja paavi

(Charles Haddon Spurgeonia 1834-92 pidetään usein 1800 -luvun lopun merkittävimpänä saarnaajana)

Kaikista ihmisen pettävistä unelmista, ja ehkä kaikista rienauksista pahin koskaan... on ajatus, että Rooman paavi voi olla Jeesuksen Kristuksen seurakunnan pää. Ei, sillä nämä paavit kuolevat ja kuinka voi seurakunta elää, kun sen pää kuolee? Todellinen Pää elää iankaikkisesti ja seurakunta elää Hänessä. - Metropolitan Tabernacle Pulpit Volume 14 s. 621

Ihminen, joka johtaa muita harhaan, harhautuu itsekin. Harhaanjohtaja viettelee ensin toiset ja sitten itsensäkin. Ei ole mikään ihme, että paavi todella uskoo olevansa erehtymätön ja että häntä tulee tervehtiä "hänen pyhyytensä". Se on vienyt hyvän aikaa ennenkuin hän on omaksunut itsepetoksen, mutta siihen hän on tullut ja jokainen, joka suutelee hänen varvastaan tai kättään vahvistaa tätä hänen mieletöntä ajatustaan itsestään. - Metropolitan Tabernacle Pulpit, Volume 21. s. 413

Kristus ei lunastanut seurakuntaansa verellään sitä varten, että paavi voisi tulla ja varastaa kunnian. Hän ei astunut taivaasta maan päälle...että kurja syntinen, pelkkä ihminen, voitaisiin nostaa korkeuksiin kansojen ihailtavaksi ja että hän kutsuisi itseään "Jumalan sijaiseksi maan päällä". - Metropolitan Tabernacle Pulpit, Volume 60, s. 592

Paavi, Peres ja palestiinalaiset

Katolisen kirkon paavin virka on luonteeltaan mitä suuremmassa määrin maailmanpoliittinen. Historian ensimmäinen jesuiittapaavi Franciscus vieraili Pyhässä maassa (toukokuun 2014 lopulla) tavoitteenaan kaksi asiaa: edistää Israel/Palestiina konfliktin rauhanpyrkimyksiä ja lähentää idän kirkkoja toisiinsa niiden lähes 1000 vuotta kestäneen jakautumisen jälkeen. Paavi on saanut suuren suosion kaikkialla ja myös eri uskontojen piirissä. Voidaan jopa puhua erityisestä ”paavi-ilmiöstä”. Yhdysvaltalainen tunnettu Time -lehti teki Franciscuksesta ”vuoden 2013 henkilön”. Time -lehden perinteiselle vuosittaiselle käytännölle annetaan suuri arvo ympäri maailmaa.

Suurin osa israelilaisista ei epäile paavin vilpittömyyttä. Israelin mediassa puhuttiin paavista ”kunnon miehenä”. Mutta kun kyse on

täällä Palestiinassa todistavat hyvistä suhteista Pyhän istuimen ja Palestiinan valtion välillä”, puhui paavi innostuneelle väkijoukolla Betlehemissä. Palestiinalaisten johto hykerteli käsiään. Lisäksi he saivat paavin johtamaan palestiinalaismielisen katolisen messun Syntymäkirkossa, seinämaalauksen alla, jossa Joosefilla on palestiinalainen päähine (kafiyeh) ja jossa Jeesus -lapsi on kääritty samanlaiseen palestiinalaisvaatteeseen. Seinämaalauksen kolme viisasta miestä on kuvattu katolisen kirkon paaveina ja katoliset nunnat sekä munkki on lisätty kuvaan. Tämä lavastus on osa pyrkimystä erottaa Jeesus juutalaisesta taustastaan ja tehdä hänestä palestiinalainen messias. Jouluna 2013 palestiinalaisten pres. Mahmoud Abbas monen muun palestiinalaisen tavoin julisti, ”Jeesus oli palestiinalainen”. Nyt paavi pelasi tässä pelissä oman osansa palestiinalaisten puolesta.

Shimon Peres, jonka noin 7 -vuotinen presidenttikausi päättyi 28.7.2014, on Israelissa arvostettu jo 91 -vuotias ”patriarkka”. Iästään huolimatta Peres ei ole jäänyt ”lepäämään” vaan haluaa edelleen vaikuttaa maailman asioissa laajemminkin. Peresin kunnianhimoinen hanke on edistää maailmanrauhaa perustamalla maailman uskontojen YK -järjestö. Tätä koko maailmaa koskevaa organisaatiota johtaisi Rooman paavi. Juutalainen

Lähi-idän konfliktista, niin kunnon miehet usein osoittautuvat hyväuskoisen naiveiksi ja antavat jomman kumman osapuolen käyttää itseään hyväksi. Niin kävi myös paavi Franciscukselle, josta pikaisella vierailullaan tuli ”Palestiinan valtion kansikuvapoika”.

”Äskettäinen tapaamisemme (palestiinalaisen johdon kanssa) Vatikaanissa ja nyt läsnäoloni

Peres ei häpeä kutsua paavia ”Pyhäksi isäksi”. Syyskuun 4 päivänä 2014 Peres vieraili Vatikaanissa esittämässä suunnitelmaansa. Tapahtuma ei kuitenkaan saanut paljon palstatilaa maailman mediassa. Asia huomioitiin lähinnä Italiassa.

Peresin mukaan ”ennen sodat syntyivät lähinnä kansallisista vaikutteista, nyt niitä käydään

pääasiassa uskonnon nimessä”. Peres katsoo nykyisen paavin vaikutusvallan ulottuvan laajemmalle, kuin poliittisten päättäjien maailmanjärjestö YK:n. Peres kertoi katoliselle Famiglia Cristiana (Kristitty perhe) -julkaisulle: ”Ehkä ensimmäistä kertaa historiassa Pyhä isä on johtaja, jota eivät kunnioita ainoastaan monet yksityiset ihmiset, vaan myös eri uskonnot ja niiden johtajat... Itse asiassa hän ehkä on ainoa todella kunnioitettu johtaja (tämän päivän maailmassa)... (Poliittisella) YK:lla on ollut aikansa... mitä nyt tarvitsemme on uskontojen yhdistyneet kansakunnat... Se on paras tapa taistella uskon nimeen tappavia terroristeja vastaan... pitäisi laatia Yhdistyneiden uskontojen peruskirja aivan kuten meillä on Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja. Tätä olen ehdottanut paaville.”

Italialaisen julkaisun päätoimittajan kysyessä, näkisikö Peres paavin johtavan tätä yhdistyneiden uskontojen järjestöä, Peres vastasi myöntävästi. ”Kyllä, eikä ainostaan siksi, koska hän on maailmanlaajuisesti kunnioitettu johtaja. Hän on myös paras valinta, koska maailma tarvitsee kiistattoman moraalisen auktoriteetin

joka sanoo lujaa: Jumala ei halua tällaista eikä salli sitä. Meidän tulee taistella Jumalan nimen hyväksikäyttämistä vastaan.”

Vatikaani ei virallisesti ole ottanut kantaa Peresin ehdotukseen. Vatikaanin edustajat kuitenkin antoivat asiasta varovaisia, osittain epäileviä, osittain myönteisiä arvioita. Epäilyt koskivat erityisesti sitä, kuinka tällainen uskontojen yhteinen elin ylipäättään voisi olla mahdollinen. Myönteisyys oli yksimielisyyttä koskien paavin asemaa maailmassa. Tämän kaltaiset koko maailmaa käsittävät kaavailut eivät yleensä ole spontaaneja yksilön ideoita. Kyllä näitä kaavailuja on tehty maailman uskontojohtajien ja poliittisten päättäjienkin enemmän tai vähemmän suljetuissa piireissä. Se, että nyt keulakuvana toimii ”patriarkka” Shimon Peres merkitsee, että asiassa olisi ehkä aika ottaa jonkinlainen seuraava askel. Ainakin idea on tuotu julkisuuteen arvovaltaisen tahon kautta.

Vatikaanin ja tilaisuuden puhemiehenä toimi jesuiittapappi Frederico Lombardi. Järjestö on koko historiansa aikana ollut katolisen kirkon vallan ja opin puolesta kiivailija. Katolisen kirkon yksi keskeinen piirre on aina ollut ”sulauttaa” sisäänsä tai alamaisuuteensa eri uskonnot. Ne voivat harjoittaa omia menojaan, kunhan tunnustavat katolisen ”äitikirkon” ylimmäksi uskonnon auktoriteetiksi. Katolisen kirkon suosio maailmassa perustuu siihen, että se ei ”riistä” ihmisiltä heidän pakanallisia uskontomieltymyksiään, vaan antaa niille ”kristillisen” kuorrutuksen. Näin esim. Haitin harras katolilainen saattaa harjoittaa kaikessa rauhassa voodoo -menoja ja sen jälkeen osallistua katoliseen messuun. Vatikaanin edustaja YK:ssa on arkkipiispa Silvano Maria Tomasi. Hän piti Peresin ehdotusta eräänä historian merkkipaaluna: ”...käsitys paavi Franciscuksesta, ei vain katolisen kirkon johtajana, vaan kaikkien nykymailman uskontojen symbolina, se on merkittävä historiallinen käännekohta.”

Toki Peresin ja muiden johtajien huoli maailman rauhan suhteen on ymmärrettävä ja järkeenkäypä asia. Uskontojen ”yhdistyminen” merkitsee kuitenkin kehitystä, jossa totuuden etsimiselle ei enää ole sijaa. Tässä ajattelussa hengellinen totuus

vaihtelee ja voi olla missä vain, kunkin oman mielipiteen mukaan. On totta, että tämä vapaus maailmassa pitääkin suoda. Ihmisiä ei pidä hallita eikä alistaa johonkin uskontoon tai ideologiaan väkivallan ja pakottamisen avulla. Tällainen uskonnollinen väkivalta kukoistaa eri muodoissa erityisesti islam ja hindu -uskontojen alueilla. Onko uskontojen maailmanjärjestö ratkaisu uskontojen konflikteihin? Ei tietenkään, sillä uskonto ei koskaan muuta ihmistä, vain usko voi sen tehdä. Maailman on kuitenkin vaikea ymmärtää uskonnon ja uskon eroa. Etenkin, kun kyse on kristinuskosta, jonka ainutlaatuisuus maailmassa on todistettavissa. Mikäli Peresin esilletuoma ajatus etenee, se todennäköisesti merkitsisi ainakin aluksi lähinnä kristillisen uskonnon, juutalaisuuden ja islamin yhteistä "uskontojärjestöä", jonka johdossa olisi Rooman seitsemällä kukkulalla valtaa pitävä paavi.

Myös Italian muslimien puhemies, imaami Yahya Pallavicini oli tyytyväinen Peresin ehdotukseen.

Peresiä ylistävässä lausunnossaan hän totesi "yhtyvänsä täysin" ehdotukseen paavin johtamasta uskontojen yhteiselimestä. "Muslimina minulla on häneltä paljon opittavaa", kiitti Pallavicini paavia. Muslimi- ja juutalaisjohtajien sekä katolisen kirkon välillä on muutoinkin ollut vilkasta yhteydenpitoa.

Pian sen jälkeen Franciscus isännöi Vatikaanissa tilaisuutta, jossa hän yhdessä Shimon Peresin, palestiinalaisen presidentti Mahmoud Abbasin ja muiden uskonnollisten muslimi-, juutalais- ja kristittyjen johtajien kanssa rukoili rauhaa Lähi-itään. Lisäksi heti Peresin yksityisvierailun jälkeen hän tapasi Jordanian prinssi El Hassan bin Talalin, joka on ollut yksi merkittävä vaikuttaja uskontojen välisessä yhdentymisessä jo 40 -vuoden ajan. Franciscus on myös maininnut: "Meidän ei tule koskaan unohtaa, että he (muslimit) sanovat pitävänsä Aabrahamin uskon ja yhdessä meidän kanssamme he palvovat yhtä, armollista Jumalaa, joka tulee viimeisenä päivänä tuomitsemaan ihmiskunnan." (Lausuma sisältyy paavin apostoliseen

kehotukseen). Kristitystä on outoa - ainakin tulisi olla - että "kristillisen uskon vaalijaksi" nostettu paavi ajattelee palvovansa yhdessä muun kristikunnan kanssa samaa jumalaa kuin muslimit. Islamin jumalakäsitys on aivan omansa erossa kristillisestä käsityksestä.

Protestanttiseen uskonliikkeeseen katolinen kirkko on päässyt menestyksekkäästi sisälle karismaattisen liikkeen ja sen sisällä toimivan laajan "katolisen karismaattisen" joukon kautta. Katolista kirkkoa ja paavia kiittäviä lausumia ovat antaneet lähes kaikki karismaattisen liikkeen tunnetut johtajat ja julistajat. Samaa voidaan sanoa myös uusevankelisesta liikkeestä. •

(Lähteet: Christian Post, Jerusalem Post, Reuters, Catholic Herald, TIME magazine, Charisma, Israel Today, CNN, The Guardian)

Pius II:n salaiset muistelmat

Kardinaali Aeneas Sylvius Piccolomini nousi Rooman paavinistuimelle vuonna 1458 ottaen nimekseen Pius II. Pius kirjoitti muistelmansa latinaksi. Muistelmat olivat luettavissa sensuroituna ja väärälle tekijänimelle rekisteröitynä satoja vuosia. Alkuperäisen käsikirjoituksen (Vatikaanissa) sensuroimaton englanninkielinen laitos saatiin julkaistua Amerikassa v. 1959.

Pius II kirjoitti muistelmansa ikäänkuin ulkopuolisena tarkkailijana, kolmannessa persoonassa, kuten esim. Rooman keisari Julius Caesar omansa. Paavin valinta katolisessa kirkossa on tarkka toimitus, konklaavi, johon Jumalan uskotaan osallistuvan. Historia osoittaa kuitenkin, kuinka inhimillinen vehkeily, juonittelu, oman edun ja vallan tavoittelu, ym. varsin raadollinen toiminta on ratkaissut vaalituloksen. Ohessa katkelmia Pius II valinnasta hänen itsensä kuvaamana (suluissa oleva on toimituksen selventävää tekstiä):

...(konklaavin) kolmantena päivänä messun jälkeen, kun he tulivat (äänten) tarkastukseen, kävi ilmi, että Bolognan kardinaali Filippo ja Sienan kardinaali Aeneas olivat saaneet saman äänimäärän, kumpikin viisi ääntä. Kellään muulla ei ollut enempää kuin kolme... (lounaan jälkeen) käytiin useita yksityisiä keskusteluja. Kollegion rikkaimmat ja vaikutusvaltaisimmat jäsenet kutsuivat muita luokseen pyrkien saamaan paaviuden itselleen tai ystävilleen. He kerjäsivät, antoivat lupauksia, uhkailivat ja eräät, häpeämättömästi kaiken säädyllisyyden sijaan, vetosivat omaan asiaansa vaatien paaviuden kuuluvan heidän oikeuksiinsa... He eivät levänneet päivällä eivätkä nukkuneet yöllä...

(Rouenin kardinaali Guillaume pelkäsi erityisesti Aeneasta kilpailijanaan ja esitti itseään muille seuraavasti) "...Olen vanhin kardinaali. Tiedätte, että minulla on viisautta. Tunnen paavillisen lain ja voin kerskata kuninkaallisesta syntyperästäni. Minulla on paljon ystäviä ja

varallisuutta, jota voin käyttää köyhän kirkon hyväksi. Hallussani on myös joitakin kirkollisia etuisuuksia, joita voin jakaa keskuuteenne..." Sitten hän saattoi esittää monia vetoamuksia ja jos niillä ei ollut vaikutusta, hän turvautui uhkailuihin... Monet kardinaalit... taipuivat ja sopivat, kuinka he voisivat valita Guillaumeen paaviksi ja he sitoutuivat siihen kirjallisesti ja vannomalla valan. Guillaume... lupasi heille hyötyjä, etuja ja jakaa läänityksiä heille...

Jonkun aikaa keskiyön jälkeen Bolognan kardinaali meni kiiruusti Aeneaksen luo ja herätti hänet sanoen: "Herää kiiruusti Aeneas, etkö tiedä, että meillä on jo paavi. Eräät kardinaalit ovat kokoontuneet yksityisesti ja päättäneet valita Guillaumeen... Neuvon sinua nousemaan ja menemään hänen (Guillaumeen) luokse lupaamaan äänesi hänelle ennenkuin hänet valitaan. Muutoin hän voi valintansa jälkeen tuottaa sinulle vaikeuksia... Tiedän mitä on joutua paavin viholliseksi. Puhun kokemuksesta, sillä Calixtus (edeltävä paavi) ei koskaan luonut minuun edes ystävällistä katsettakaan, koska en ollut äänestänyt häntä..." Aeneas vastasi: "Filippo, mene pois neuvoinesi..."

(Sitten Aeneas puolestaan kävi tapaamaan muita kardinaaleja vedoten heidän vastuuntuntoonsa ja sanoen mm): "...ajattele edes itseäsi, sillä löydät itsesi takarivistä, jos ranskalainen valitaan paaviksi", (sekä): "...mitä on Italia ilman Rooman piispaa? ...ranskalainen paavi jää joko Ranskaan, jolloin rakas maamme jää ilman loistokkuuttaan, tai hän jää luoksemme jolloin Italia, kansojen kuningatar, palvelee vierasta isäntää ja meistä tulee ranskalaisten orjia. Sisilian kuningaskunta joutuu ranskalaisen haltuun. Ranskalaisen hallussa ovat kaupunkimme ja kirkkolinnamme."

(Paavin valinnasta tuli siis ankara Ranska-Italia "ottelu". Kumpikin kamppailija solvasi kilpailijaansa toisille. Lopulta Aeneaksen "pelottelutaktiikka" ja kaunopuheisuus voitti

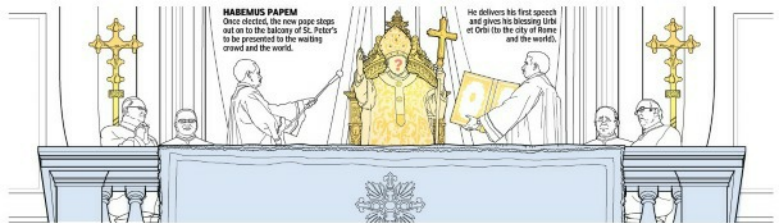
puolelleen yhdeksän kardinaalia. Paavin valinta edellytti kuitenkin 12 ääntä, jotka lopulta saatiinkin kokoon. Viimeinen ääni oli Colonna kardinaalin): ...Hän nousi ja aikoi julkituoda äänensä arvokkuudella, kun häneen tarttuivat kiinni Nikean ja Rouenin kardinaalit sättien häntä kovin sanoin pyrkien estämään Aeneaksen valinnan. Kun hän (Colonna kardinaali) pysyi kannassaan, he yrittivät saada hänet väkivalloin ulos huoneesta...

(Yritys ei onnistunut ja valinnan jälkeen Aeneasta tervehdittiin paavina. Nikean kardinaali Bessarion puhui): "...Teidän pyhyittenne, tunnustamme valintanne, joka epäilemättä on Jumalasta... Itse Jumala, joka on teidät valinnut, vahvistaa jalkojenne puutteita..." (Eräs syy monelle olla äänestämättä aluksi Aeneasta oli hänen puutteellinen terveydentilansa. Aeneas, puhui mm.) "... Mitä on päätetty pyhän kolleegion 2/3 osan päätöksellä, on varmasti Pyhästä Hengestä, jota ei pidä vastustaa..." (Sitten hänen ylleen puettiin paaviuden merkki "Kristuksen valkoinen viitta" ja hän ilmoitti nimekseen Pius II. Paavi saatettiin Pyhän Pietarin kirkkoon, korkealle alttarille, jossa): ...kardinaalit, piispat ja heidän jälkeensä monet kansalaiset suutelivat hänen jalkojaan ja kunnioittivat häntä valtaistuimella Kristuksen sijaisena. •

Lähde: Secret Memoirs of a Renaissance Pope, The Folio Society, 1988.

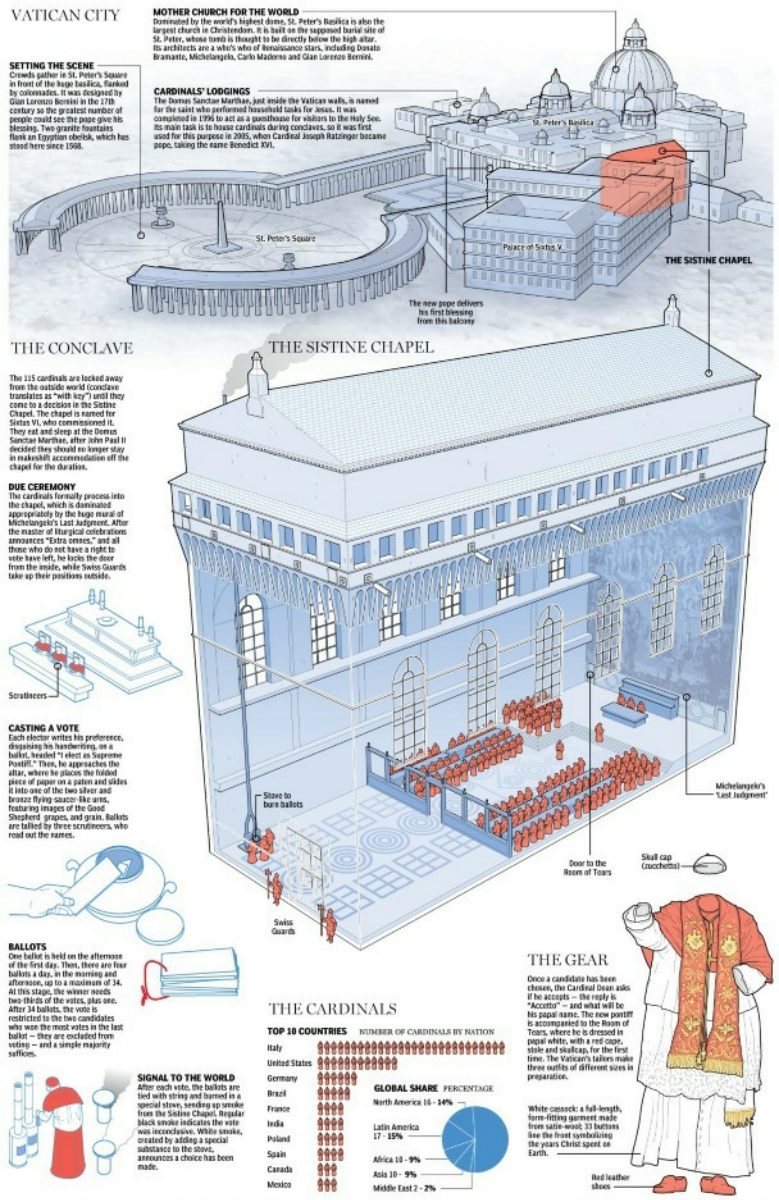
(Kuvassa ylh. paavi ilmestyy Pietarin kirkon parvekkeelle valinnan jälkeen. Keskellä läpileikkaus sikstiiniläiskappelista, jossa kardinaalit kokoontuvat ja äänestävät. Kappelin katolla on kuuluisa savupiippu, jonka savu ilmoittaa paavin valinnasta. Alhaalla luettelo eri maita edustavien kardinaalien määrästä, sekä puku, johon valittu paavi puetaan, mm. punaiset nahkakengät ja valkoinen kasukka, jossa 33 nappia Kristuksen maanpäällä vietetyn ajan mukaan...) •

<http://www.avona.org/election>

PICKING A NEW POPE

When 115 voting members of the College of Cardinals enter the Sistine Chapel next Tuesday, they will be taking part in an age-old ritual. Although popes have been chosen by conclave for more than 1,000 years, it was Gregory X who decreed in 1274 the cardinals should be locked up in seclusion until they decided who should be the next Bishop of Rome. This followed an almost four-year stalemate, which ended only after enraged citizens in the city of Viterbo reduced the cardinals' rations to bread and water and removed the roof. Today's electors are expected to come to a speedier decision.

Paavi ja Paavali

Roomalaiskatolisen kirkon päästä käytetään lyhyesti "paavi" -nimitystä. Mitä tuo nimi sisältää ei ole kaikkien tiedossa. Koko arvonimilitania täydessä mitassaan on: "Rooman piispa, Jeesuksen Kristuksen sijainen, apostolien ruhtinaan (Pietarin) seuraaja, yleismaailmallisen kirkon pää, Ylin paimen, Italian priimas, Rooman kirkkoprovinssin arkkipiispa ja metropoliitta, Vatikaanivaltion hallitsija, Jumalan palvelijoiden palvelija." (Lat. *Episcopus Romanus, Vicarius Christi, Successor principis apostolorum, Caput universalis ecclesiae, Pontifex Maximus, Primatus Italiae, Archiepiscopus ac metropolitane provinciae ecclesiasticae Romanae, Princeps sui iuris civitatis Vaticanae, Servus Servorum Dei.*) Arvonimi Patriarcha Occidentis, "lännen patriarkka" poistettiin virallisesta luettelosta 2006. Pontifex Maximus oli muinaisen Rooman keisarin arvonimi (papiston johtaja, ylimmäinen sillanrakentaja näkyvän ja ei-näkyvän maailman välillä).

Nykyisen paavin asema näyttäytyy monelle tavalliselle ja ei-katolilaiselle ihmiselle eräänlaisena mukavana ihmiskunnan moraalin vartijana. Toiset näkevät hänet maailmallisen suvaitsevaisuuden (esim. homoseksuaalisuus) esitaistelijana katolisessa kirkossa (!) Juuri näin näki mm. tamperelainen Aamulehti 31.12.2014, jonka Ihmiset -liitteen etusivun paavia ylistävä artikkeli mainitsi mm.: "**Ilkeämieliset** eivät tietenkään kestä näin mahtavaa paavia...".

Harva tiedostaa mitä kaikkea valtaa, jopa heidän ylitseen, paaviuden kannattajat uskovat paavilla olevan. Maailman poliittiset ja uskonnolliset johtajat ottavat useimmiten paavin vallan kuitenkin vakavasti osoittaen ainakin hiljaista hyväksymistään. "Kristuksen valkoisessa viitassa" kulkeva paavi on noussut maailmanlaajuiseen kunniaan ja hyväksyntään, josta muinaiset paavit saattoivat vain unelmoida.

Raamatussa, jota myös katolinen kirkko lukee, on monia ohjeita seurakunnalle siitä, mitä raamatullinen johtajuus on ja mitä se ei ole. Kun Paavalia alettiin palvoa ja korottaa "jumalan viestintuojan", asemaan (Apt. 14), hän kiirehti ilmoittamaan: "Mekin olemme ihmisiä, yhtä vajavaisia kuin te, ja julistamme teille evankeliumia, että te kääntyisitte noista turhista jumalista elävän Jumalan puoleen, joka on tehnyt taivaan ja maan ja meren ja kaikki, mitä niissä on..." Paavi sensijaan ottaa nurkumatta vastaan palvontaa "Kristuksen sijaisena", jonka virassa tekemä päätös on Jumalan sanan vertainen ilmoitus.

Joh.12:43 varoittaa niistä, jotka "rakastivat ihmiskunniaa enemmän kuin Jumalan kunniaa", 1.Tess.2:6 Paavali todistaa, "emme ole etsineet kunniaa ihmisiltä, emme teiltä emmekä muilta", Joh.5:41 Jeesus sanoo, "En minä ota vastaan kunniaa ihmisiltä" ja jatkaa j. 44, "Kuinka te voisitte uskoa, te, jotka otatte vastaan kunniaa toinen toiseltanne, ettekä etsi sitä kunniaa, mikä tulee häneltä, joka yksin on Jumala?" Snl.25:6 muistuttaa, "Älä tavoittele kunniaa kuninkaan edessä äläkä asetu isoisten sijalle", Haamanista sanotaan Ester6:6, "Niin Haaman ajatteli sydämessään: 'Kenellepä muulle kuningas tahtoisi osoittaa kunniaa kuin minulle?'" , Jne.

Paavi kuvataan yleensä nöyränä ja ihmisystävällisenä henkilönä, jollainen hän ihmisenä saattaa ollakin, mutta oikea nöyryys ei taida löytyä arvonimistä eikä valta-asemasta, joka on luonteeltaan pitkälti maallinen. Raamatullinen nöyryys ei ole vain nöyrää (tai siltä vaikuttavaa) käytöstä muita ihmisiä kohtaan, vaan se on nöyryyttä Jumalan ja Hänen sanansa edessä. Sellaista nöyryyttä esiintyi uskonpuhdistajissa, jotka apostolien esimerkkiä seuraten julistivat kaikkien olevan Jumalan edessä samanarvoisia: pelkkiä syntisiä.

Kristuksella ei ole sijaista maan päällä. Sen sijaan maan päällä toimii Pyhä Henki, joka todistaa Hänestä. Tavallaan paavi on Pyhän Hengen syrjäyttäjä tai vähintäänkin rinnalla oleva arvonimensä ja väitetyng hengellisen valtansa kautta. Raamatun Pyhä Henki - ilman "Kristuksen sijaista" - johtaa suoraan yhteyteen Jumalan kanssa Kristuksen ansiosta. •

Jumalan Äiti vai äitijumala?

Katolisen kirkon oppirakennelmaan on erottamattomasti liitetty oppi Neitsyt Mariasta. Katolinen kirkko lakkaa olemasta, jos se hylkää tämän oppinsa. Kirkko ei ole ottanut oppikäsitystään Raamatusta vaan paaviensa "erehtymättömistä" julistuksista, joita ei voi muuttaa. Esim. v. 1854 paavi Pius IX julisti

Marian olleen jo syntyessään vapaa perisyntisestä. Vuonna 1950 Pius XII julisti hänen nousseen ruumiillisesti taivaaseen. Tietenkin jo ennen noita julistuksia nämä ja muut Maria -opit elivät kirkossa. Opin epäloogisuus ja raamatunvastaisuus selviää jokaiselle asiaan perehtyvälle. Monet muinaiset ja nykyiset kirjoittajat ovat viitanneet Maria -kultin yhtäläisyyksiin muinaisten pakanallisten mysteeriuskontojen kanssa.

Maria on Jumalan Äiti, ikuinen neitsyt, kaiken olemassaolevan kuningatar, vapaa perisyntisestä, ruumiillisesti taivaaseen otettu, uskovien esirukoilija, viisauden lähde, (Sophia, Sofia, joka tunnetaan gnostilaisuudessa jumalattarena), kirkon äiti, lunastaja ja pelastaja (Kristuksen kanssa, HUOM! Katolisessa kirkossa Kristus ei ole yksi ja ainoa), Pyhän Hengen temppeli, murskaa "käärmeen pään" (Raamatussa 1Moos.3:15 viittaus Kristukseen), jne. (Näitä esim. Dogmatic Constitution on the Church -julistuksessa). Joissakin katolisissa kirjoituksissa jopa Pyhä Henki toimii vain Marian kautta. Paavit rukoilevat ja palvovat tätä Mariaa. Katolisen kirkon pääpaikassa Rooman Pyhän Pietarin kirkossa Marialla on aina erityisasema esim. kirkollisten juhlien aikaan.

Katolisen kirkon mukaan Jeesuksen synnittömyys edellytti synnitöntä synnyttäjää. Mutta jos Jeesuksen maallinen äiti syntyi perisyntisestä vapaana, eikö hänen myös olisi pitänyt syntyä synnittömästä äidistä, tämän taas omasta synnittömästä äidistään, jne., aina Eevaan saakka. Näin voitaisiin lopulta luopua raamatullisesta syntiinlankeemusopista. Raamattu ei kuitenkaan edes vihjaa, että Maria olisi ollut perisyntisestä vapaa. Kun enkeli Gabriel ilmestyi hänelle, tervehdys kuului: "Terve armoitettu..." ja edelleen: "...olet saanut armon (kr. charis) Jumalan edessä..." (Luuk.1:30) Armoa ei tarvitse eikä sitä saa muuta kuin Jumalasta eroon

langennut ihminen ja ihmiskunta. Enkelin ei olisi tarvinnut julistaa Marialle armoa, jos tämä olisi ollut jo synnitön. Tässä yhteydessä enkelin ilmoitus armosta tarkoittaa Marialle ensisijaisesti sitä, että myös hän on osallinen pelastuksesta Jeesuksen sovitus työn kautta. Edelleen Gabriel teki selväksi, että syntyvää lasta tullaan kutsumaan "Jumalan Pojaksi". Mariakin tunnustaa Jeesuksen omakohtaisesti Vapahtajakseen Luuk.1:47. Synnitön ei Vapahtajaa tarvitse.

Jeesuksen asenne Mariaan käy hyvin ilmi Raamatusta. Maallisessa mielessä Jeesus -lapsi oli tietenkin vanhempiaan kunnioittava ja totteleva. Luukas 2:41-51 kuvaa kuitenkin tapahtumaa, joka osoittaa asioiden ensijaisuuden. Joh.19:26-27 kuvaa myös selvästi Jeesus/Maria suhdetta. Ristillä riippuessaan Jeesus ei sano Mariaa "äidiksi" vaan "vaimoksi", jolle Hän juuri ennen kuolemaansa osoitti uuden "pojan" (Johannes, joka osaltaan huolehtisi Mariasta siitä eteenpäin). Myöhemmin apostolit eivät mitenkään nosta Mariaa esille omissa kirjeissään. On selvää, että niin olisi pitänyt tapahtua, jos katolinen oppi olisi oikea. Kaikesta tästä huolimatta Maria -kultti näkyy myös "protestanttisessa" Suomessa, jossa Marian kuvia ja alttareita pidetään näkyvillä ei-katolilaisissa paikoissa. •

Katolilainen Maria

Gnostilainen Sofia

Karismaattinen liike, Rooman kirkon Troijan hevonen?

Katsottaessa vuosikymmenien kehitystä ennen karismaattista liikettä ja sen jälkeistä liikkeen vaikutusvallan aikaa, on havaittavissa selvä kultinomainen ja epäraamatullinen suuntaus. Karismaattinen liike syntyi Pyhä Henki -käsitteen ympärille. Jo alussa suuri osa liikettä jätti huomiotta Raamatun ilmoituksen Pyhästä Hengestä ensisijaisesti Totuuden Henkenä. Protestanttisen uskonpuhdistuksen periaatteille ei käytännössä annettu arvoa. Ei liioin sille tosiseikalle, että katolilaisuuden ja protestanttisuuden erot ovat edelleen samat. Tärkeimmäksi katsottiin ”yhteys”, jossa määräävänä tekijänä on yhteiset kokemukset ja tunteet, joiden takana uskotaan olevan Pyhä Henki.

Karismaattisuus sanoo pitävänsä Raamatun auktoriteettina mutta käytännössä sallii mitä vilsimpiä Raamatun ulkopuolisia tulkintoja. Liikkeen käytäntö muistuttaakin katolisen kirkon opetusta, jossa puolestaan traditio voi syrjäyttää raamatullisuuden. Ehkä juuri tällainen ”välinpitämättömyys” Kirjoituksia kohtaan on toiminut yhtenä yhdistävänä tekijänä katolilaisuuden ja karismaattisuuden välillä. Toinen yhtymäköhta voisi olla auktoriteettikäsite. Katolisessa kirkossa Paavin virassa lausuma julistus on ”Jumalan sana” kirkon jäsenille, karismaattisessa liikkeessä liikkeen tunnettujen julistajien: ”apostolien” ja ”profeettojen”, eräänlaisten ”pikkupaavien” ilmestykset ja näyt ovat Jumalan ilmoitusta.

Kuten varhainen helluntailiike niin myös karismaattinen liike elää ja toimii keskuudestaan esiin nousevien johtavien henkilöiden ympärillä. Kun katolilaisuus keskittyy paavin henkilökultin korostamiseen, karismaattinen liike keskittyy mediasta tuttujen profeettojensa, parantajiensä ja apostoliensa kritiikittömään seuraamiseen. Virassa oleva paavi on arvostelun yläpuolella, karismaattiset johtajat vaativat samaa, koska ovat ”Jumalan voideltuja”. Kummassakin vaikuttaa

vahva henkilökultti -perinne. Molemmissa liikkeissä ylikorostetuilla ”ihmeillä ja merkeillä”, jopa taikauksella, on sijansa. Karismaattinen liike menestyy hyvin katolilaisissa esim. Etelä-Amerikan maissa, joissa uskonnollinen taikausko rehoittaa. Ironista on, että katolisen kirkon emämaassa Italiassa paikallisen helluntailiikkeen taholta on jatkuvasti varoitettu katolilaisuudesta ja kritisoitu kansainvälisen helluntai- ja karismaattisen liikkeen yhteyksiä katolilaisuuteen. Karismaattisen liikkeen yksi johtotähti ja monen karismaattisen

Paavi saapuu katolilaisten karismaattisten konferenssiin Roomassa 2014

”paavi” Benny Hinn on katolilaisuuden ja paavin kannattaja (samoin kuin oli oppi-äitinsä Kathryn Kuhlman). Pääasiassa Leo Mellerin kautta Hinn on saatu juurrutettua myös suomalaiseen kristillisyyteen. Italiassa helluntailiike on varoittanut hänestä - toisin kuin Suomessa. Maailman helluntailiike onkin huomattavalta osalta toiminut karismaattisen liikkeen aisaparina suhtautumisessa katolilaisuuteen.

Katolilaisuudessa on toki paljon niitäkin, jotka kritisoivat ja välttävät karismaattista liikehdintää sekä maailmanlaajuisesti että oman kirkkonsa sisällä. Myös karismaattisesta liikkeestä on löytynyt harvoja rohkeita, jotka ovat osoittaneet liikkeensä seisovan savijaloilla. Vuosikymmenien varrella niin luterilainen kuin vapaakirkollinenkin liike

Suomessa on saanut nauttia monista kristuskeskeisistä raamatunopettajista, jotka ovat ymmärtäneet ja arvostaneet protestanttista perintöään. Valitettavasti Raamattuun ja Kristukseen keskittyvien, uskonpuhdistukselle uskollisten julistajien joukko on katoavaa kansanperinnettä niin meillä kuin muualla.

Karismaattisen liikkeen alku on enemmän ja vähemmän veteen piirretty viiva. Jo varhain kristillisen seurakunnan historiassa on ollut liikehdintää, jossa epäraamatulliset ilmiöt ja ”karismaattisen” henkilön toiminta on joidenkin taholta tulkittu Pyhän Hengen työksi. Nykyiset karismaattiset ”herätykset aallot” eivät ole ainutkertaisia tai uusia. Ainoastaan niiden saama huomio on suurempi. Viime vuosisadan alun tunnetut helluntaisaarnaajat, naiset ja miehet, arvostelivat seurakunnan tilaa siitä, että se ei osoita ”Jumalan voimaa”. Omissa kokouksissaan he sitten alkoivat välittää tätä ”voimaa”, kokemuksia ja tuntemuksia, seuraajilleen.

Amerikkalaislähtöinen ja esiintyjäkeskeinen parantajaevankelista -liike nähtiinkin Jumalan vastauksena seurakunnan voimattomuuden tilaan. Esim. naisjulistaja Aimee Sample McPherson (1890-1944) oli karismaattinen esiintyjä, joka julistuksessaan keskittyi ”ihmeitä” tuottavaan ”voimaan” pikemmin kuin Kristukseen. Evankelistat olivat ”tähtiä”, joiden showta tultiin katsomaan pitkienkin matkojen päästä. Nämä evankelistat kiinnostivat myös katolilaisia. Sama jatkuu tänäänkin.

Nykyisen karismaattisen liikkeen katsotaan alkaneen Amerikassa 1950/60 -luvun taitteessa. Kyse ei kuitenkaan ole jonkin uudesta alusta vaan paremminkin asioiden kehityksestä. Kun Amerikan helluntailiike vielä 1940 -luvulla pyrki karsimaan keskuudessaan esiintyviä ääri-ilmiöitä (tosin heikolla menestyksellä, kuten Latter Rain -liike) ne hakivat uuden väylän, josta karismaattinen liike muotoutui. Vuonna 1959 episkopaalisen kirkon (anglikaaninen kirkko Yhdysvalloissa) pappi Dennis Bennet ilmoitti seurakunnalleen saaneensa Pyhän Hengen kasteen, josta merkkinä oli kielilläpuhuminen. Pian samansuuntaisia uutisia alkoi kuulua muistakin ”vanhoista” kirkkokunnista. Kielilläpuhumisesta, joka aiemmin oli lähinnä helluntailiikkeen ”omaisuutta”, tuli karismaattisen

liikkeen tunnusmerkki ja yhteyttä luova kokemus katolilaisten ja protestanttien välille.

Laajemmassa mitassa kielilläpuhuminen alkoi levitä katolisessa kirkossa 1960 -luvun lopulla, kun katolisessa Duquesne yliopistossa perustettiin karismaattinen rukouspiiri vuonna 1967. Aluksi ilmiötä nimitettiin ”katolilaiseksi helluntaisuusudeksi”. Katolilaiset ”helluntaikonferenssit” alkoivat vetää väkeä kymmenintuhansin. Katolilainen ”New Covenant Magazine” levitti sanomaa ympäri maailmaa. Paavi Paavali VI - samoin kuin paavit hänen jälkeensä - suhtautui maailmanlaajuiseen karismaattiseen liikkeeseen suopeasti ja nimitti kardinaali Leon Joseph Suenensin (1905-96) valvomaan sen katolilaista osaa. Katolilainen karismaattisuus onkin ollut Rooman kirkon tarkan valvonnan alla alusta alkaen. Suenens sai arvostetun Templeton -palkinnon v. 1976. Säätiö edistää uskontojen yhteyttä. Palkinnon saajan valitsee komitea, jossa ovat edustettuina hindulaiset, kristityt, buddhalaiset, juutalaiset, muslimit ja ateistit (!).

Katolilaisen ja protestanttisen uskonkäsityksen erot koettiin esteeksi ”yhteydelle Pyhässä Hengessä” ja alettiin puhua tarpeesta korostaa sitä ”mikä on yhteistä”. Karismaattiset katolilaiset kertovat ”Pyhä Henki” -kokemuksensa syventäneen heidän yhteyttään katolilaiseen Jeesukseen ja yhtä lailla kirkkoonsa, paaviin, Neitsyt Mariaan, pyhimyksiin, jne. ”Katolilaiset karismaattiset puhuvat lisääntyneestä uskostaan Mariaan, sakramenteihin, rukousnauhaan, pyhimyksiin ja muuhun traditioon...” kirjoitti New Covenant -lehti jo vuonna 1970. Kattojärjestön International Catholic Charismatic Renewal johto ei myöskään peittele Maria -uskoa.

Karismaattisen liikkeen tavoite maailman valtaamisesta sopii katoliselle kirkolle. Se on aina katsonut olevansa koko maailman kristikunnan suuri sateenvarjo, jonka ala- ja ulkopuolella muut kristilliset liikkeet ovat. Karismaattisen liikkeen kautta sille avattiin vapaa pääsy vaikuttamaan ”poispoikenneessa” ja ”täydestä totuudesta luopuneessa” protestanttisessa liikkeessä yli rajojen. Karismaattisen liikkeen yhteiskristillisissä konferensseissa katolilaiset ja protestanttiset puhujat ovat yhtä lailla esillä. Tällainen oli mm. Kansas Cityn konferenssi vuonna 1977 teemalla ”Yhteys Jeesuksen herruudessa”. Suuria karismaattis/

ekumeenisia konferensseja alettiin järjestää "maailman evankelioimisen" puolesta Yhdysvalloissa vuodesta 1986. Pääpuhujina ovat olleet katolilaiset ja muiden kirkkoliikkeiden johtohahmot. Maailman evankelioimisen nimessä yhteyttä on jatkettu näihin päiviin asti.

Yleensä karismaattisen liikkeen (jota ei pääosin voi pitää protestanttisena vaikka se pitkälti toimii protestanttien joukossa) johtohahmot ovat ennen ja nyt suhtautuneet myönteisesti paaviin ja katoliseen kirkkoon. Kirkon opetusta ei arvioida mutta sen piirissä tapahtuvia "ihmeitä" ja "ilmestyksiä" ihaillaan. Monet varmaan muistavat, kuinka suomalainen karismaattinen "Nokia Missio" v. 2009 otti haltioituneesti vastaan karismaattisen katolilaisen papin Raniero Cantalamessan. Liikkeen alkuaikana Nokian kirkossa "herätyksen" yksi silloinen johtohahmo piti toimintaa Lutherin mallin mukaisena "uutena uskonpuhdistuksena".

Viime vuonna Ruotsin Livets Ord karismaattisen seurakunnan perustaja ja johtaja Ulf Ekman vaimoineen liittyi katoliseen kirkkoon. Yhdysvalloissa yksi tunnetuimmista karismaattisista johtajista Kenneth Copeland sai viestin paavi Franciscukselta anglikaanipiispa Tony Palmerin kautta vuoden 2014 alussa. "Lutherin protesti on ohi, entä sinun protestisi?", kysyi sittemmin edesmennyt Palmer kokousväeltä. Paavi vetosi Copelandiin ja karismaattiseen liikkeeseen väitteellä, että "katolinen ja karismaattinen uudistus on kirkon toivo". Copeland, menestysteologi, joka on tunnettu monista epäraamatullisista opetuksistaan, oli haltioitunut paavin huomiosta sanoen: "Taivas on tästä haltioissaan... Tiedätkö mikä minusta on niin henkeäsalpaavaa? Kun aloimme toimintamme 47 vuotta sitten, tällainen oli mahdotonta."

Joel Osteen, menestysteologi ja suuren amerikkalaisen megaseurakunnan johtaja on käynyt paavin audienssilla. Paavilta saamansa viestin jälkeen Copeland, yhdessä toisen TV -evankelistan James Robisonin ja mm. "Toronton siunauksen" John Arnottin kanssa, oli paavin vieraana. Benny Hinn mainittiin jo aiemmin. TV -asema TBN:n perustaja ja johtaja, edesmennyt Paul Crouch oli katolilaisuuden ja paavin kannattaja. Luetteloa voitaisiin jatkaa. Kuva ja Sana kustannusyhtiön kirjalikoimasta löytyy mm. Joel Osteenin kirja.

TV7 levittää monien katolilaismielisten opetusta, jne.

Mistä karismaattinen yhteys katolilaisen ja protestanttisen liikkeen välillä kertoo? Onko se Raamatun Pyhän Hengen luomaa yhteyttä? Pyhä Henki on – kuten alussa mainittiin – ennen muuta Totuuden Henki, Hän johdattaa "kaikkeen totuuteen" (Joh.16:13). Löytyykö totuus yksin Sanasta vai Sanasta ja traditiosta? Onko pelastus yksin armosta vai armosta ja teoista? Onko Kristus ainoa Vapahtaja vai onko yhtä lailla synnitön Neitsyt Maria kanssavapahtaja? Onko paavi Kristuksen sijainen? Jne. Onko yhteinen kokemus ja yhteyden tunne varma merkki siitä, että ollaan Jumalan tahdossa? Onko kielilläpuhuminen aina varma todiste Pyhän Hengen vaikutuksesta? Tiedämme, että myös pakanauskonnoissa puhutaan kielillä. Turvallinen merkki Pyhän Hengen vaikutuksesta on halu tutkia ja tuntea Raamatun totuus aina paremmin. "Tie, totuus ja elämä" on Jeesus Kristus, josta Raamatun Pyhä Henki ennen kaikkea muuta aina todistaa. Pyhä Henki on siellä missä Kristus on keskeisellä sijalla, ei siellä missä henkeä tai voimaa/merkkejä – ja aina lopulta ihmistä – etsitään ja korotetaan.

Katolilainen ja protestanttinen uskonkäsitys eroavat toisistaan perustavissa asioissa. Kun asia on näin, voiko Pyhä Henki olla sellaisen toiminnan takana, jossa näitä eroja ei enää haluta nähdä, jossa totuuden etsimisellä ei enää ole merkitystä? Karismaattinen liike taitaakin olla Rooman kirkolle oiva Troijan hevonen protestanttisen liikkeen sisällä. •

Katolilaisuuden houkutus

Protestanttinen uskonsuunta tunnetaan myös "evangelisena" liikkeenä, koska evankeliumi: sanoma Kristuksen ainutkertaisesta sovitustyöstä, on sille keskeinen ilmoitus. Viime vuosisadalla perinteinen evankelinen näkemys sai rinnalleen ns. "uusevangelisen" näkemyksen. Termin sanotaan tulleen yleiseen käyttöön aikansa yhden tunnetun kristillisen johtajan, Harold Ockengan lanseeraamana v. 1948. Kaikki eivät vielä tee eroa näiden välillä vaan puhuvat yleensä evankelisesta liikkeestä. Uusevangelinen liike on sidoksissa karismaattiseen liikkeeseen ja katolilaisuuteen. Maailman evankeliointi on kaikkia yhdistävä tekijä.

Tarkoitushakuisesti ikäänkuin näytellään protestanttista uskoa mutta käytännössä sitä ei arvosteta. Seuraavassa yleiskatsaus eräiden tunnetuimpien ei-karismaattisten julistajien yhteyksistä niin karismaattiseen liikkeeseen kuin katolilaisuuteen.

Ensimmäinen esimerkin näyttäjä on – valitettavasti – Billy Graham. "Protestantismin ikoni" Grahamista ei saisi sanoa mitään epäilyttävää. Nyt jo 96 -vuotias Graham sai tuulta siipiinsä varsinaisena maailmanevangelistana erityisesti sen jälkeen, kun aloitti laajemmin yhteistoiminnan katolilaisten kanssa 1950 -luvulla. Siitä lähtien Grahamin "ristiretket" (sana "crusade" on huono valinta kuvaamaan evankeliumin julistusta) ovat tuottaneet tuhansittain lampaista katolisen kirkon aitaukseen. "Monet, jotka kokouksissamme ovat tehneet ratkaisun Kristuksen puoleen, ovat liittyneet katoliseen kirkkoon", kertoi Graham Sun-Telegraph -lehdelle Pittsburghissa jo vuonna 1952. Graham on tavannut yksityisesti paavin ja antanut näistä ylistäviä lausuntoja. Mm. paavi Johannes Paavali II, omien sanojensa mukaan sitoutunut Marian palvoja ja suosittu puolalaispaavi 1978-2005, oli Grahamin mukaan "suuri evankelista" ja "vahva koko kristityn maailman omatunto".

Vuonna 1978 Graham piti ristiretkensä ko. paavin kotimaassa, jossa sai käyttöönsä paaviksi nimetyn Karol Wojtylan 700 -paikkaisen "Pyhän Annen" kirkon. Puolassa hän vieraili kunnan katolilaiseen tapaan Czeszochowan Marian pyhäkössä, jossa on kuuluisa ns. musta madonna, ihmeitä tekevä jumalanäidin ikoni, edelleen katolisen Puolan tärkein pyhiinvaelluspaikka. Paikalla Graham toivotti ihmisiä tervetulleeksi pyhäkköön. Vuonna 1987 Graham lähetti tervehdyksensä, joka näytettiin mahtavalla videotaululla, suureen karismaattiseen konferenssiin, jota johtivat helluntailainen Vinson Synan ja katolilainen David F. Sklorko. Graham uskoi katolisen kirkon käyvän läpi "toista uskonpuhdistusta" vuonna 1996. Ei ole tietoa mistä tämä perusteeton uskomus johtui. Parade Magazine -lehdelle hän antoi kummallisen lausunnon: "...kunnioitan muita (kristinuskosta erossa olevia) teitä Jumalan tykö". Vuonna 1997 omaelämäkerrassaan Billy Graham sanoo, että hän ei puhu katolista uskononäkemyksestä vastaan eikä käännä ihmisiä pois kirkon helmasta. Samana vuonna TV:n suosituissa Larry King Live -showissa Graham sanoi olevansa "ihanassa veljesyhteydessä" niin mormonien kuin

katolilaisten kanssa. Graham palkittiin Templeton -palkinnolla v. 1982. Säätiö edistää uskontojen yhteyttä.

Grahamin poika Franklin, joka johtaa epäilemättä hyvää työtä tekevää Samaritans Purse hyväntekeväisyysjärjestöä, pitää yllä isänsä perintöä omissa kokouksissaan. The Catholic Review -lehti kirjoitti vuonna 2006 Franklinista: "...katolilainen ei kuule (hänen kokouksissaan) mitään kirkkonsa opetuksen vastaista, ei Marian palvonnan, (paavin) auktoriteetin... minkään katolilaisen käytännön tai tavan vastaista..." Billy Grahamin kaipuusta katolilaisuuteen voitaisiin kirjoittaa pitkältikin, esimerkkejä löytyy aina 2000-luvulle saakka.

Vuonna 1994 Charles Colsonin (1931-2012, kuvassa yhdessä G. Bush jr. kanssa) ja katolilaisen, entisen luterilaisen papin Richard John Neuhausin (1936-2009) johdolla tehty julkilausuma "Evangeliset ja katolilaiset yhdessä" (Evangelicals and Catholics Together, ECT), sai paljon huomiota osakseen. Osa "vanhoillisista" evankelisista johtajista uskalsi kuitenkin arvostella tekoa. Julistuksen allekirjoittajina olivat USA:n katolilaiset ja uusevangeliset johtajat, joita esim. Pat Robertson (TV-evangelista, 700 Club) ja Bill Bright (1921-2003, Campus Crusade for Christ, lyh. CCC, Jeesus-filmin tuottaja 1979). CCC lienee edelleen USA:n suurin

evangelioimisjärjestö. Colson oli tullut tunnetuksi USA:n pres. Nixonin liittyvästä Watergate -skandaalista (1972) ja saanut tuomion väärintekojen peittelystä. Sen jälkeinen tunnustautuminen evankeliseksi kristityksi teki hänestä tunnetun kristityn johtajan. Pitkä julkilausuma on paljolti sanahelinää korostamaan "näkyvää yhteyttä", joka pikemminkin on monien protestanttien kaipuuta katolilaiseen uskontoon. Vaikka julkilausuma puhuu myös "syvistä ja pitkään jatkuneista eroista" liikkeiden välillä, se asettaa ne toisarvoisiksi. Julkilausuma sai jatkoa v. 1997 ECT II muodossa. Puheissaan ja kirjoituksissaan Colson usein ylisti katolista kirkkoa. Kirjassaan "The Body" Colson mainitsee: "...Kristuksen ruumis, kaikessa

moninaisuudessaan, on luotu baptistien jalkojen, karismaatikkojen käsien ja katolilaisten korvien varaan, kaikkien silmät kiinnitettynä Jeesukseen". Suomessa helluntailiike julkaisi Colsonin kirjan "Syyllinen, herra tuomari" ja hänet kutsuttiin myös Suomeen Helsingin Saalem srk:n toimesta. Colson sai Templeton -palkinnon v. 1993.

Uusi uusevangelisten ja katolilaisten sekä muiden kristittyjen liikkeiden yhteinen julistus on Manhattan Declaration, jossa keskitytään puolustamaan elämää, perhearvoja ja uskonnon vapautta. Kaikki hyviä asioita. Varmaan joissakin asioissa yhteistä näkemystä suhteessa maailmanmenoon voidaankin tuoda esille, kun vain muistetaan pitää arvossa oma uskonperustus. Mutta tämänkin

julistus osaltaan tekee työtä katolilaisuuden ja yksipuolisen "sosiaalisen evankeliumin" puolesta. Mm. John McArthur, R.C. Sproul, Michael Horton ja Alistair Begg, kaikki tunnettuja evankelisia johtajia, ovat esittäneet epäilynsä julkilausumaa kohtaan. Sen esittelyssä lainataan mm. äiti Teresaa (1910-97), katolilaista nunnaa, josta kirkko teki pyhimyksen. Äiti Teresaa pidetään yleisesti kristityn esikuvana myös protestanttisessa liikkeessä. Äiti Teresa oli harras katolilainen, joka tunnusti myös muut uskonnot teiksi saman Jumalan tykö. Hänen Templeton -palkintonsa julkistettiin v. 1973.

Eräitä uusevangelisen liikkeen Suomessakin tunnettuja johtohahmoja ovat myös: Luis Palau, Bill Hybels, Warren Wiersbe, Robert Schuller, Brian McLaren, Joyce Meyer, Jack Van Impe, Tony Campolo, D. James Kennedy, David du Plessis, Max Lucado ja Rick Warren. Osa on nykyisiä vaikuttajia, osa jo edesmenneitä. He ja lukuisat muut miehet ja naiset sekä useat evankeliset järjestöt ovat suhtautuneet ja suhtautuvat myönteisesti katolilaiseen uskontoon ja paavin valta-asemaan. Muutama esimerkki em. julistajista:

-Vuonna 1987 Luis Palaun Uuden Seelannin konferenssia tuki katolinen kirkko. Palau mainitaan "latinalaisen maailman Billy Grahamiksi". Vuonna 2013 hän kertoi rukoilleensa nykyisen paavin kanssa useaan otteeseen. Palaun mukaan paavi on "evangelisten ystävä". Palau ei tiedosta mitä evankelinen ja protestanttinen tarkoittaa. Jos paavi olisi protestanttien ystävä, hän julistaisi esim. Trenton kiroukset vääriksi.

-"Herra helluntai" -nimen saanut helluntaijohtaja David du Plessis toimi aktiivisesti ja näkyvästi katolisen kirkon ja karismaattisen/helluntailiikkeen yhteyksien puolesta. Vuonna 1951 du Plessis tapasi jesuiittapappi ja prof. Bernard Leeming, joka pyysi "Pyhän Hengen kastetta". Leeming tunsu paavin ja järjesti du Plessisin Vatikaaniin. Du Plessisin toiminta herätti tuolloin helluntailiikkeessä myös vastustusta, mutta myöhemmin häntä on yleisesti arvostettu.

-Bill Hybels tunnetaan Suomessa paitsi amerikkalaisen megasrk:n johtajana myös

vuosittaisen Global Leadership Summit -tapahtuman (GLS) isänä. Monet suomalaisetkin kristityt johtajat - tai siksi itsensä kokevat, siksi haluavat - osallistuvat sen suomalaiseen versioon. Hybels perusti Willow Creek kirkkonsa markkinointiguru Peter Druckerin opeille. Drucker on ollut myös muiden "menestyneiden" uusevangelisten, kuten Rick Warrenin mentori. Vuonna 2009 GLS johtajuuskonferenssissa suomalaisiakin opetettiin mm. entisen Iso-Britannian päämin. Tony Blairin toimesta. The Guardian lehti julkaisi v. 2007 artikkelin, jossa se mainitsee Tony Blairin olleen 30 vuotta "piilokatolilainen" mutta nyt tulleen "esiin kaapista". Julkisen katolilaiseksi tunnustautumisen myötä (siis sen jälkeen, kun oli päättänyt poliittisen uransa, koska julkisena katolilaisena ei olisi menestynyt Englannin politiikassa yhtä hyvin) Blair sanoi katolilaisuuden "tuntuvan oikealta" ja "olen nyt siellä missä sydämenikin on".

-Rick Warren "ajettiin sisään" suomalaiseen kristillisyyteen Päivä Oy:n ja Aika Oy:n suomentamien kirjojensa kautta. Warren on puhunut "uudesta uskonpuhdistuksesta", jota hänkin maailmassa edistää. "Uudeksi Amerikan Billy Grahamiksi" nimetty Warren kertoi vuonna 2014 TV-kanava EWTN:n haastattelussa mm.: "...pääasia on rakkaus ja se aina tavoittaa ihmiset... paavi Franciscus on tästä täydellinen esimerkki. Hän tekee kaikessa oikein. Ihmiset kuuntelevat mitä meillä on sanottavaa, jos he pitävät näkemästään. Ja meidän uutena paavinamme (HUOM! Näin sanoo julistaja, jota pidetään nykyevangelisessa liikkeessä ehkä merkittävimpanä) hän oli hyvin, hyvin

symbolisesti läsnä, hänen ensimmäinen messunsa AIDS potilaiden kanssa, epämuodostuneen miehen suuteleminen, hänen rakkautensa lapsia kohtaan, tämä aitous ja nöyryys, köyhistä huolehtiminen, se on sitä mitä koko maailma meiltä kristityiltä odottaa... Täällä Orange Countyn päivälehdessä oli otsikko, ja rakastan tätä otsikkoa, jossa sanottiin: jos rakastat paavi Franciscusta rakastat Jeesusta! Se oli otsikossa. Kun olin puhumassa joitakin aikoja sitten, näytin sen pappien ryhmälle.”

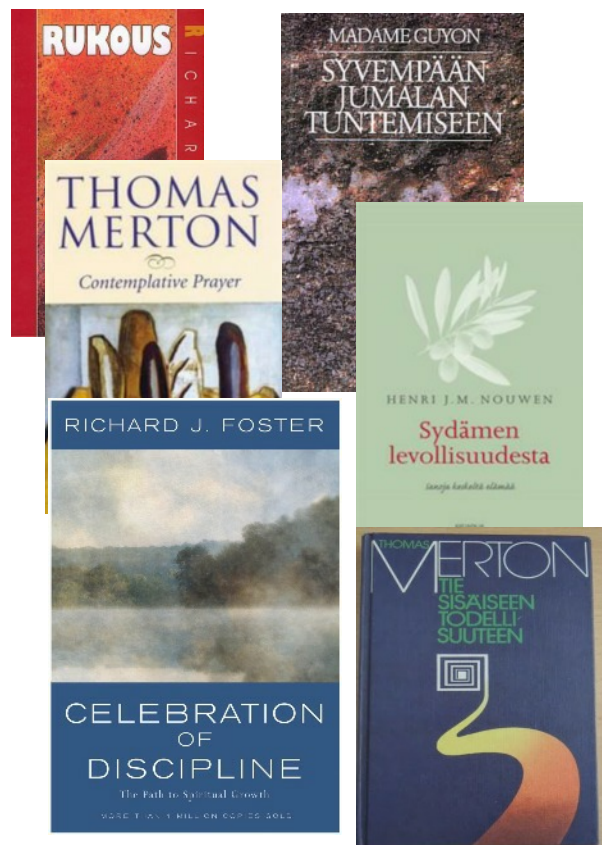
Tilanpuutteen vuoksi emme käsittele muita esimerkkejä, joita löytyy lukuisia. Näiden vaikuttajien asenne ei välttämättä näy kaikissa suomennetuissa kirjoissa. Silti suomalainen kristillinen kustannus- ja mediatoiminta, kuten vastaava toiminta muualla maailmassa, on paljolti antautunut uusevangeliselle ja karismaattiselle liikkeelle katolilaisen ajattelun hyväksi.

Oma lukunsa on katolilaisten mystikkojen ja ajattelijoiden saama suosio myös suomalaisessa kristillisyydessä. Avilan Teresa, Tuomas Akvinolainen, Madame Guyon, Henri Nouwen, Veli Lawrence, Thomas Keating ja Thomas Merton ovat vain osa tästä joukosta. Katolilaisen mystiikan tuojana myös evankeliseen kristillisyyteen on kunnostautunut erityisesti Richard Foster. Ns. mietiskelevä rukous, jonka katolilaiset munkit muodostivat hinduperinteestä, sisältää käytännön, jossa keskitytään yhteen sanaan jota toistetaan harjoituksen tavoin. Tarkoitus on tyhjentää mieli kaikesta ulkopuolisesta, jotta Jumalan ääni voidaan kuulla. Tyhjentymisen jälkeen kuunnellaan hiljaa ja mieleen tulevat ajatukset koetaan Jumalan äänenä. Tämä rukous ei eroa hindu-uskonnon ja New Age oppien vastaavasta harjoituksesta. Katolilainen mystiikka on mukana esim. useissa luterilaisen kirkon piirissä järjestetyissä ”hiljaisuuden retriiteissä”.

Lopuksi lyhyt maininta siitä, että uusevangelinen liike on alkanut lähestyä myös Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkkoa, eli mormonikirkkoa. InterVarsity Press julkaisi aiheesta kirjan vuonna 1997: ”How Wide the Divide: A Mormon and an Evangelical in

Conversation”. Standing Together Ministries (Ollaan yhdessä) -järjestö perustettiin vuonna 2001 ”rakentamaan dialogia evankelisen kristillisyyden ja myöhempien aikojen pyhien välille”. Vuonna 2004 järjestettyyn ”ystävyyden iltaan” Salt Lake Cityn mormonitemppelissä osallistui useita tunnettuja evankelisia, mm. Ravi Zacharias pääpuhujana ja Fullerin seminaarista Richard Mouw, joka pyysi mormoneilta anteeksi evankelisen liikkeen puolesta (!).

Voisimme ehkä hetkeksi hiljentyä miettimään, mitä uskonpuhdistajamme ja erityisesti Luther sanoisivat kaikesta tästä? Herramme mielipide käynee ilmi Raamatusta niille, jotka sitä vielä jaksavat lukea ilman uusevangelisen/karismaattisen/katolilaisen -liikkeen silmälaseja. Tämä ei tarkoita, että Raamatulle ja uskonpuhdistukselle uskollisten joukko olisi jotenkin parempaa väkeä. Oikeassa olemisen näyttäminen ei ole sitä, jota edustamme. Kyse on syntisen ihmisen olemassaolon keskeisestä asiasta: mikä on Jumalan tarjoama pelastus ja kuinka siihen suhtaudumme. •

SUOMEN EVANKELIUMIKOULU

www.evank.org

Kuuntele raamattuluentoja

Lue Armo Riittää lehteä ja nettikirjoja

Pohjois-Pohjanmaan Kristus-päivä Raahessa la 24.1.2015

Paikka: Pattijoen seurakuntakoti, Koulutie 9

Yleisaiheena: Sana rististä on Jumalan voima

12.00 Päivän avaus. Teemu Kakkuri

•••• Sana rististä on Jumalan voima

•••• Raamattuluento, Jouko Nieminen

13.30 Kahvi

14.00 Näkökulmia Jumalan valtakunnan olemukseen

•••• Raamattuluento, Jaakko Pirttiaho

15.00 Ensimmäinen rakkaus

•••• Raamattuluento, Jouko Nieminen

Musiikki: Tuomo Seppää

•••• Laulu: Ahti Väsäen

Tervetuloa läheltä ja kauempaa!

Järjestää: Suomen evankeliumikoulu/Evangeliumin opintoyhdistys ry ja Raahen seurakunta

Turun seudun Kristus-päivä la 7.2.2015

Paikka: T-talo, Vanha Hämeentie 29, 20540 Turku

Yleisaiheena: Pelasta minut armosi tähden

12.00 Päivän avaus. Pauli Koskinen

•••• Mitä minun tulee tehdä..? Matt. 19:16

•••• Raamattuluento, Juhani Aitomaa

13.00 Kahvi

13.30 Pelasta minut armosi tähden

•••• Raamattuluento, Jaakko Pirttiaho

14.30 Lunastus ja veri Hebr. 9:14

•••• Raamattuluento, Juhani Aitomaa

••• Säestys: Markus Aitomaa

Tervetuloa läheltä ja kauempaa!

Järjestäjät: Suomen evankeliumikoulu/ Evangeliumin opintoyhdistys ry

Ennakkotietoja tulevista kokouksista:

* Joensuun Nuorten aikuisten päivä pe 20.2.2015 ja Kristus-päivä la 21.2.2015

* Kuopion Kristus-päivä 14.-15.3.2015

* Kiteen Kristus-päivä 12.4.2015

Ks. lisätietoja http://www.evank.org/sivu7_tapahtumat.php

Kristityn Foorumi

www.kristitynfoorumi.fi

Kestävää ja tukevaa NIKKARI - työkalusäilytystä myydään NÄKÖKULMA-lehden tueksi hintaan 29,90 eur postikuluineen. Postiennakkomaksu lisätään hintaan. Tuotteen nettisivut ja tilaus www.nikkari.net Tilattavissa myös NÄKÖKULMA:n nettikaupasta!

***Sillä armosta te olette pelastetut uskon kautta,
ette itsenne kautta - se on Jumalan lahja -
ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaisi. (Ef.2:8-9)***

Kuva: Ceta Lehtniemi
ceta.nettisivu.org